Omrin kuninkaaksi ja läksi hänen johdossaan Thirzaa piirittämään. Kun Simri huomasi, ettei hän woinut itseänsä puolustaa, poltti hän huoneensa ja itsensä, hallittuaan 7 päiwää. Eripuraisuutta alkoi jo syntyä Israelissa, niin että yksi puolue walitsi Tibnin kuninkaaksi; mutta hän kuoli jonkun ajan perästä, ja Omri jäi yksin hallitsijaksi. Omri muutti hallitusistuimen Thirzasta **Samariaan***). Juudan kuninkaan Assan kanssa eli hän rauhassa. Mutta Jumalata ei hän peljännyt, waan hän oli wielä pahempi edellisiä kuninkaita.

Omrin pojan **Ahabin** aikana nousi kurjuus ja jumalattomuus Israelissa yhä suuremmaksi. Ahab oli heikko luonteeltaan ja altis kaikille pahoille waikutuksille. Hän oli nainut **Isebelin**, Sidonin kuninkaan Ethbaalin tyttären. Tämä Ethbaal oli ollut pappi ja murhanteon kautta anastanut itselleen kuninkaan hallituksen. Isebel oli aiwan isäänsä, itsekäs, julma ja werenhimoinen. Ahab joutui aiwan tämän hirmuisen puolisonsa waltaan. Isebel ei tyytynyt tähän asti waltakunnassa wallinneesen wasikkain palwelukseen, waan hän rakasti Foinikialaisten jumalien Baalin ja Astarothin palweluksen kauhistuksia ja irstaisuutta. Baalille rakennettiin temppeli Samariaan, ja 450 Baalin pappia ja 400 Astarothin pappia asetettiin näille epäjumalille palwelusta toimittamaan. Mutta siihen ei wielä pysähdytty, waan ruwettiin häwittämään pois sitäkin wähäistä totisen Jumalan palwelusta, joka wasikkain palweluksen aikana oli säilynyt ja löytyi jälellä. Jehowan alttareita kukistettiin, ja Herran palwelukseen asetettuja pappeja sekä profetoja ruwettiin wainoamaan ja tappa-

*) Samaria (hebr. Schomron ja Assyrian muistomerkeillä Samírina) oli rakennettu luoteesen Sikemistä olewalle kukkulalle, jolta oli ihana näkyala ja joka tarjosi wahwan aseman. Herodes Suuri antoi tälle kaupungille, joka siihen aikaan oli uudelleen rakennettu, keisari Augustuksen kunniaksi nimen Sebaste (kreikan k. = Augusta). Nykyjään on se wähäpätöinen kaupunki nimeltä Sebastîjeh.

maan. Herra oli ihmeellisestä armostaan ja rakkaudestaan juuri tähän pahimpaan aikaan herättänyt itselleen suuria todistajia, niinkuin Elian ja Elisan. Eliankin täytyi piiloutua, sillä häntäkin joka paikasta etsittiin tapettawaksi. Ja Ahab, waltakunnan kuningas, oli, tietysti puolisonsa yllytyksestä, kaikkien näitten asiain toimittajana. Semmoiseen surkeuteen oli Israelin waltakunta langennut. Ahab saattoi kyllä ylpeillä elefantin-luisesta huoneestaan, jonka hän oli rakentanut, ja niistä kaupungeista, jotka hän oli perustanut, mutta suuri surkeus wallitsi kuitenkin waltakunnassa.

Ahabin aikana ja luultawasti hänen käskystään rakennettiin Jerikon kaupunki uudelleen, ja silloin tapahtui, niinkuin oli Joosuan kautta ennustettu (Joos. 6, 26), että rakentaja kadotti esikoisensa muurin perustusta laskettaessa ja nuorimman poikansa porttia rakennettaessa.

Waroituksia ei puuttunut. Profetainsa sanain, suurten merkkein ja ihmeellisten tapausten kautta Herra laupeudessaan usein waroitti Ahabia, niinkuin Elian kertomuksessa saamme tarkemmin nähdä, mutta hän ei ottanut waaria näistä Herran merkeistä eikä tehnyt parannusta pahoista töistänsä. Wälistä näytti siltä, ikäänkuin nöyrtymys ja katumus Ahabissa olisi syntynyt, mutta pian haihdutti hän taas mielestään Herran sanan waikutuksen. Sentähden antoi Herra Elian kautta julistaa Ahabille hirmuisen rangaistustuomion, joka oli kohtaawa koko hänen huonettansa. Tämän julistuksen jälkeen Ahab todella nöyrtyi katumuksessa, ainakin ajaksi, ja Herra ei täyttänytkään uhkaustaan hänen huonettaan kohtaan kuin wasta Ahabin pojan Joramin aikana.

Ahab oli liitossa Juudan kuninkaan Josafatin kanssa, sillä hän oli tyttärensä Athalian antanut Josafatin pojalle Joramille puolisoksi. Sodassa Syrialaisia wastaan Gileadin Ramothissa haawoitettiin Ahab kuolettawaisesti, ja

kun hänen waunujansa pestiin Samarian kalalammikolla, nuoliwat koirat hänen wertansa, jota oli waunuihin wuotanut.

Ahasia, Ahabin poika, waelsi isänsä ja äitinsä jälkiä. Hänen aikanansa luopuiwat Moabilaiset Israelin waltakunnan alamaisuudesta. Kuinka hän sairaudessaan etsi apua epäjumalalta ja kuinka Elia julisti hänelle Herran tuomion sekä kuinka hänen yritetty laiwaretkensä Punaisella merellä Juudan kuninkaan Josafatin kanssa huonosti onnistui, — siitä puhutaan toisissa paikoissa. — **Joram**, Ahabin toinen poika, teki samoin pahaa Herran edessä, mutta häwitti kuitenkin Baalin patsaat, jotka Ahab oli rakentanut, — joka seikka on pidettäwä hedelmänä Elian ja Elisan waikutuksesta. Hän teki liiton Juudan kuninkaan Josafatin ja Edomin kuninkaan kanssa ja läksi Moabilaisia kurittamaan. Koko yhdistynyt sotajoukko oli korwessa joutua janon uhriksi, mutta ihmeellisellä tawalla se kuitenkin pelastui (2 Kun. 8 l.) Niinkuin profeta Elisa, jolta Josafat kysyi neuwoa, edeltäpäin sanoi, tapahtui, että yhtenä aamuna wirtasi wuorilta runsaasti wettä kaikkiin ojiin ja laaksoihin. Herra toimitti näin awun Juudan kuninkaan Josafatin tähden. Nyt Moabilaiset woitettiin ja heidän maansa häwitettiin; pääkaupunki ainoastaan oli walloittamatta. Kun Moabilaisten kuningas näki, ettei hän woinut itseänsä puolusta wihollisten yliwoimaa wastaan, uhrasi hän oman esikoisen poikansa polttouhriksi muurilla. Nyt Israelilaiset, kauhistuneina tästä teosta, jättiwät piirittämisen ja palasiwat kotiansa.

Joramin aikana waikutti profeta Elisa Israelin waltakunnassa. Kuinka Herra tämän woimallisen aseensa kautta monta kertaa osoitti ihmeellisiä merkkejään ja kolkutti Joramin sydämmen owea, waatien häntä parannukseen, saamme nähdä Elisan kertomuksessa. Joram käwi sotaa Syrian kuningasta Benhadadia wastaan, mutta

tämä onnistui hänelle huonosti, niin että Samaria joutui piiritetyksi ja suuri näljänhätä syntyi kaupungissa. Ihmeellisellä tawalla Herra silloin pelasti kaupungin ja waltakunnan (2 Kun. 7 l.). Mutta Joram, waikka hän tässäkin tapauksessa selwästi näki Herran ihmeen, ei ottanut siitä waaria, eikä tehnyt parannusta. Ja sentähden Herra antoi ennustettujen rangaistusten kohdata häntä ja koko Ahabin huonetta.

Joram joutui sen jälkeen sotaan Benhadadin jälkeisen Hasaelin kanssa. Juudan kuninkaan Ahasian seurassa läksi Joram Syrialaisia wastaan, mutta Ramothin kaupungissa Gileadissa — samassa paikassa, jossa Ahab oli kuolinhaawansa saanut — tuliwat he lyödyksi ja Joram haawoittui, jonka jälkeen molemmat kuninkaat palasiwat kotia ja tuliwat Jisreeliin. Herran rangaistustuomio oli jo alkanut toteutua, ja hirwittäwällä tawalla kohtasi se nyt Ahabin huonetta. Elisan lähettilään kautta oli Herra antanut Ramothissa woidella **Jehun**, Joramin sotapäällikön, kuninkaaksi, ja tämä antoi heti julistaa itsensä kuninkaaksi, kokosi joukon ja läksi kiireesti ratsain, ennenkuin mitään sanaa ennätettiin wiedä Joramille, Jisreeliä wastaan. Joram ja Ahasia läksiwät waunuissaan Jehua wastaan ja kohtasiwat hänet Nabotin pellolla. Joramin kysymykseen: „Jehu, onko rauha?" wastasi Jehu: „Mikä rauha? Äitisi Isebelin huoruus ja noituus tulee aina suuremmaksi". Nyt huomasi Joram asian laidan, ja tahtoi paeta, mutta Jehu tempasi joutsensa ja ampui nuolen hänen selkäänsä, niin että se meni hänen läpitsensä, ja Joram kaatui waunuistansa. Hänen ruumiinsa antoi Jehu heittää Nabotin pellolle. Myöskin Ahasiata ajettiin takaa ja haawoitettiin, niin että hän siitä kuoli. Sitten ratsasti Jehu Jisreelin kaupunkiin, ja nähtyänsä Isebelin istuwan akkunassa woideltuna ja kaunistettuna katsellen Jehun tuloa, käski hän armotta syöstä hänet alas. Se

tapahtuikin heti, ja ratsuwäen jalwoissa sai Ahabin ylpeä puoliso surmansa, niin että hänen werensä roiskui sen rakennuksen seinälle, jonka sisällä niin monta julmuutta oli sommiteltu. Kun Jehu sen jälkeen antoi käskyn, että Isebel oli haudattawa, koska hän oli kuninkaan tytär, hawaittiin, ettei hänestä ollut enää jäljellä kuin pääkallo, jalat ja kämmenet; koirat oliwat hänen syöneet, niinkuin profeta Elia oli ennustanut.

Nyt seurasi kosto koko Ahabin huoneelle. Jehu lähetti sanan Samariaan, ja niin waikuttawa oli tämän Herran koston aseen esiintyminen ja sana, että Samarian wanhimmat tappoiwat siellä olewat 70 Ahabin poikaa eli jälkeläistä ja lähettiwät heidän päänsä Jehun tykö Jisreeliin. Koko kansa sai nyt selwästi nähdä, kuinka uhkaamat rangaistustuomiot kohtasiwat Ahabin huonetta. Myöskin antoi Jehu Jisreelissä tappaa kaikki Ahabin jälkeiset ja Ahabin papit, jotka siellä oliwat. Sen jälkeen läksi hän Samariaan. Tiellä kohtasi hän 42 Juudan kuninkaan Ahasian omaista, jotka oliwat tulleet Israelin kuninkaan huonetta terwehtimään; nekin antoi Jehu kaikki tappaa. Waeltaessaan eteenpäin kohtasi hän sitten erään hurskaan miehen, Jonadabin Rekabin pojan; hänen otti Jehu wiereensä waunuihin istumaan, sanoen hänelle: „Tule kanssani, katsomaan minun kiiwauttani Herran tähden". — Tästä näemme, että Jehu tiesi itsensä olewan aseena Herran kädessä rangaistustuomiota täyttämään; hän ei tehnyt näitä töitä personallisesta wihasta tahi luonnollisesta wiisaudesta.

Samariaan tultuaan, antoi Jehu täälläkin säälimättä tappaa kaikki Ahabin jälkeiset. Sitten ryhtyi hän raiwaamaan pois Baalin palweluksen waltakunnasta. Salaten todellista aikomustaan, julisti hän juhlapäiwän, jossa oli suuri uhri Baalille toimitettawa. Hän käski kaikki Baalin papit ja profetat koko waltakunnasta kuole-

man rangaistuksen uhalla saapumaan tähän juhlaan. Kun nyt kaikki Baalin palwelijat oliwat kokoontuneet Baalin temppeliin uhria toimittamaan, piiritti Jehu temppelin ja antoi tappaa heidät kaikki, niin ettei yksikään päässyt. Baalin alttarit kukistettiin, kuwapatsaat poltettiin, ja temppeli häwitettiin ja tehtiin siitä „yhteisiä huoneita".

Jehu oli kaikissa näissä toimissaan osoittanut kiiwautta Herran Israelin Jumalan kunnian puolesta. Ja Herra antoi sentähden julistaa Jehulle, että hänen sukunsa neljänteen polween asti oli istuwa Israelin kuninkaanistuimella. Jonkunlainen puhdistus oli tapahtunut waltakunnassa ja asiat näkyiwät kääntywän parempaan päin. Niinkauan kuin Jehun suku istui hallitusistuimella, näkyi todella joitakuita oireita parempaan suuntaan, ja Jerobeam II:n aikana oli waltakunnassa jonkunlainen ulkonainen hywinwointi, mutta todellista muutosta parempaan ei kuitenkaan syntynyt. Jehu oli tosin häwittänyt Baalin palweluksen, mutta Jerobeamin synneistä hän ei lakannut, eikä waeltanut kaikesta sydämmestänsä Herran edessä. Ei mikään ihme siis, jos tila waltakunnassa itse asiassa jäi entiselleen. Wihollisia wastaan ei Jehulla ollut onnea; Syrian kuningas Hasael löi Israelin sotajoukot kaikkialla, ja koko Jordanin itäpuoleinen maa joutui Syrialaisten käsiin. — Tästä nähdään, kuinka tärkeätä on sydämmestänsä ja kokonansa kääntyminen Herran puoleen. Ei auta pelkkä yritys eikä puolinaisuus. **Ei kenkään woi palwella kahta herraa.**

Joahas, Jehun poika, waelsi edeltäkäwijäinsä synneissä. Hänellä oli alituinen sota Hasaelin ja hänen poikansa Benhadad III:n kanssa, ja näissä sodissa oli Joahas joutua aiwan häwiölle; mutta hän kääntyi Herran puoleen ja huusi häneltä apua, ja Herra pelasti hänet ja waltakunnan Syrialaisten käsistä. Herra antoi hänelle awun, mutta Joahas ei kuitenkaan tehnyt parannusta synneistänsä.

Joahaan poika **Joas** teki samoin pahaa Herran edessä. Kuitenkin näkyy hänellä olleen kunnioitusta Herran profetaa Elisaa kohtaan. Kun Elisa sairasti kuolintautiaan, tuli Joas hänen tykönsä, kutsui häntä isäkseen, itki ja walitti hänen, koko Israelin wartijan ja turwan poislähtöä. Kuolewa profeta ilmoitti kuninkaalle, että hän oli lyöpä Syrialaiset ja käski häntä lyömään nuolillansa maata wastaan. Kuningas teki niin, mutta löi ainoastaan kolme kertaa, ja profeta ennusti nyt hänelle kolme woittoa wihollisten yli, ja ilmoitti hänelle samalla, että jos hänellä olisi enemmän ollut uskoa Herraan, olisi hän saattanut häwittää Syrialaiset. Joas woittikin kolmasti Benhadadin ja otti häneltä takaisin kaikki isänsä Joahaan aikana kadotetut kaupungit. Herra osoitti Joalle ja koko Israelille selwästi, mikä turwa ja woima heillä saattaisi olla Herrassa. Niinikään antoi Herra Joalle woiton Juudan kuninkaan Amazian yli, joka oli tehnyt hyökkäyksen Israelin waltakuntaa wastaan. Joas otti Amazian wangiksi, walloitti Jerusalemin ja häwitti osan sen muureista.

Joaan pojan **Jerobeam II:sen** aikana oli jonkunlainen ulkonainen menestys annettu Israelin waltakunnalle, mutta jumalattomuus ja turmellus kuitenkin kaswoi kaswamistaan. Sitä osoittawat profeta Hosean ja Amoksen kirjat, joissa kuwataan Israelin kowakorwaisuutta ja paatumusta. Mutta Herra kuitenkin „näki Israelin wiheliäisyyden“, eikä wielä „tahtonut pyyhkiä pois Israelin nimeä taiwaan alta“ (2 Kun. 14, 26. 27), ja sentähden antoi hän Jerobeamille onnea sodassa. Kuningas woitti Syrialaiset ja walloitti heiltä Jordanin itäpuoleisen maan aina Hamatiin ja Damaskoon asti. Tästä oli profeta Joona ennustanut, joka eli tähän aikaan.

Jerobeam II:sen jälkeen näkyy olleen 11 wuoden wallattomuus; ainakin tähän asti seuratut ajanlaskut olettawat semmoisen anarkian. Raamatun kirjat kuitenkaan ei-

wät siitä puhu mitään*). Kuinka lienee ollutkaan, niin näkyy Raamatun kertomuksesta, että suuri waltiollinen heikkous wallitsi Jerobeamin jälkeen ja waltakunta riensi perikatoansa kohden. Jerobeamin poika **Sakaria** hallitsi ainoastaan 6 kuukautta. **Sallum** nosti kapinan häntä wastaan ja löi hänen kuoliaaksi, ja niin sammui Jehun suku Israelin kuninkaan-istuimelta neljännessä polwessa, niinkuin oli ennustettu. Sallumin hallittua ainoastaan yhden kuukauden, raiwasi Sakarian sotapäämies **Menahem** itsellensä tien kuninkaan-istuimelle ja wahwisti waltansa kauheitten julmuuksien kautta (2 Kun. 15, 16). Mutta hänen waltansa oli kuitenkin horjuwa, ja hän turwautui Assyriaan. Kuningas Pul**) tulikin maahan; mutta tämä apu tuli kalliiksi, sillä Menahemin piti maksaa Pulille 1,000 leiwiskää hopeata, — jonka kokoonsaamiseksi täytyi toimeenpanna yleinen weroitus —, ja auttaja wei mukanansa Assyriaan itäpuolella Jordania asuwia Israelilaisia.

Israelin waltakunta tuli niinmuodoin weronalaiseksi Assyrialle. Menahem pysyi hallituksessa 10 wuotta ja jätti waltakunnan pojalleen **Pekajalle**. Pekaja hallitsi ainoastaan kaksi wuotta; hänen sotapäällikkönsä **Pekah** tappoi hänen ja tuli itse kuninkaaksi. Hän teki liiton Syrian kuninkaan Rezin'in***) kanssa ja ryhtyi sotaan Juudan kuningasta Jothamia wastaan, waikka sota wasta syttyi ilmi Ahaksen aikaan. Liittolaiset woittiwat ja weiwät paljon wäkeä pois Juudasta wankeuteen Damaskoon ja

*) Uusimmat tutkijat eiwät oleta mitään tämmöistä anarkillista wäliaikaa, niinkuin hawaitsimme edellä löytywässä Riehmin ajanlaskutaulussa.

**) Tätä nimeä Pul ei löydy muistomerkeillä tawattawissa hallitsijain luetteloissa. Jotkut tutkijat owat arwelleet, että Pul ja Tiglat Pileser oliwat sama henkilö. 1 Aik. 5, 26. kuitenkin selwästi osoittaa niitten olleen eri henkilöjä. Ja sangen waikeata on yhteensowittaa ajanlaskut, jos ne oletetaan samaksi henkilöksi.

***) Assyrialaiset muistomerkit kutsuwat häntä Rezon.

Samariaan. Jerusalemia eiwät kuitenkaan saaneet walloittaneeksi. Ahas, joka oli Juudassa isänsä Jothamin jälkeen tullut kuninkaaksi, lähetti lahjoja Tiglat Pileserille*) ja pyysi hänen apuansa. Assyrian mahtawa ja wallanhimoinen kuningas tulikin, häwitti Syrian waltakunnan, walloitti Samarian ja wei waltakunnan pohjoispuolelta ja Jordanin itäpuolelta paljon wäkeä pois wankeuteen. Pekah tapettiin ja **Hosea** anasti itselleen kuninkuuden. Näyttää kuitenkin siltä (wertaa 2 Kun. 15, 30. 33 ja 17, 1), niinkuin Hosea olisi päässyt hallitukseen wasta yhdeksän wuoden wallattomuuden perästä. Hosea tuli weronalaiseksi myöskin Tiglat Pileserin jälkeläiselle Salmanassar'ille**). Mutta hän luopui Assyrian kuninkaasta ja teki liiton Egyptin kuninkaan Soon***) kanssa. Silloin tuli Salmanassar, häwitti Samarian, kolme wuotta kestäneen piirityksen jälkeen †), ja wei Hosean ja suuren jou-

*) Tiglat Pileser III, jonka woittoretkistä muistomerkit kertowat paljon. Hän hallitsi wuodesta 745—727. Wuonna 734 löi hän Syrian kuninkaan Rezonin ja alkoi piirittää Damaskoa; senjälkeen walloitti hän Ammonin ja Moabin sekä Filistealaisten maan. Wasta sitten kääntyi hän Israelin waltakuntaa walloittamaan. Damasko häwitettiin w. 732, Rezon tapettiin ja paljon asukkaita wietiin Assyriaan. Myöskin kehuu Tiglat Pileser tappaneensa Israelin kuninkaan Pekahin ja nimittäneensä Hosean kuninkaaksi.

**) Salmanassar IV, joka hallitsi w. 727—722.

***) Muistomerkeillä on hän nimitetty Sabako, 25:nen ethiopialaisen hallitsijasuwun ensimmäinen hallitsija.

†) Raamatun kertomus näyttää, niinkuin Salmanassar olisi walloittanut Samarian, kuitenkaan se ei sitä aiwan selwästi sano. Muistomerkit walaisewat tämän kertomuksen aiwan selwäksi. Salmanassar IV piiritti turhaan Tyron kaupunkia, joka nähtäwästi oli ollut Hosean liittolaisena, ja aloitti myöskin Samarian piiritystä. Mutta hän kuoli ennenkuin saatiin Samaria walloitetuksi ja Sargon (muistomerkeillä Sarrukin) tuli kuninkaaksi hänen jälkeensä. Sargonin palatsin rauniot owat löydetyt. Ja erittäin paljon puhuwat muistomerkkein kirjoitukset tämän mahtawan kuninkaan woittoretkistä ja toimista. Hän ilmoittaa itse nimenomaan, että hän

kon asukkaita pois wankeuteen, ja „pani heidät Halaan ja Haboriin*), Gosan wirran ääreen, ja Mediläisten kaupunkeihin".

Israelin waltakunta oli siis häwiöön joutunut. Ja niin oli käynyt tämän waltakunnan epäjumalanpalweluksen ja syntein tähden. Waltakunta oli ollut olemassa 253 wuotta, ja niistä 19 kuninkaasta, jotka oliwat siinä hallinneet, ei ollut ainoatakaan sydämmestänsä Jumalata pelkääwätä. Herran omassa kansassa ei ainoata Jumalata pelkääwäistä hallitsijata! Woi surkeutta! Huolimatta Herran profetain kautta antamista merkeistä, waroituksista, uhkauksista ja alinomaa kutsuwasta armollisesta sanasta: palatkaa pahoilta teiltänne, — tästä kaikesta huolimatta ylönkatsoiwat sekä hallitsijat että kansa Herran liiton ja käskyt ja waelsiwat omia pahoja teitänsä. Sentähden heitti Herra heidän pois kaswoinsa edestä. Kuinka woimallisia opetuksia tarjoaa meille tämäkin surkea Israelin waltakunnan historia! **Tiedä ja näe, kuinka wiheliäinen ja surkea se on, ettäs hyljäät Herran, sinun Jumalasi** (Jer. 2, 19).

Assyrian kuningas antoi eri paikoista waltakunnastaan tulla siirtolaisia, jotka asettuiwat asumaan Samariaan ja muihin kaupunkeihin jälkeenjääneitten Israelilaisten sekaan. Nämä maahan siirtyneet pakanat palweliwat omia epäjumaliaan, ja niin pakanallinen epäjumalanpalwelus tuli yleiseksi Israelin wanhoilla asumusaloilla; sillä jälkeenjääneillä Israelilaisilla ei ollut uskon woimaa wastustaaksensa pakanuutta. Mutta Herralla on omat tiensä, ja hän ei tahtonut jättää Israelin maata täydellisesti pa-

„kukisti Samarian ja koko Omrin maan" (Israelin), ja wei pois Samariasta 27,280 asukasta wankeuteen.

*) Nähtäwästi nykyinen Chabur, joka laskee Eufratiin, ja joka muistomerkkeinkin todistusten mukaan lähtee Guzanan eli Gosanin maasta.

kanallisen pimeyden waltaan. Sentähden hän rankaisi kansaa autiohon maahan tulleitten petojen kautta. Kun kansa huomasi tätä Israelin Jumalan rangaistukseksi, lähettiwät he sanan Assyrian kuninkaalle ja pyysiwät häntä lähettämään heille yhden poiswiedyistä papeista. Kuningas lähettikin heille yhden papin, ja tämä tuli Betheliin ja opetti kansaa palwelemaan Israelin Jumalaa. Mutta kansa palweli sen ohessa epäjumaliaan, ja semmoisena sekapalweluksena pysyi **Samarialaisten** jumalanpalwelus aina. Meidän Wapahtajamme aikana oli Samaria samoin kuin Judea Rooman waltakuntaan kuuluwa ja liitetty Syriaan, sekä hallittiin erityisten prokuratorein eli maaherrain kautta*).

Kuinka niitten Israelilaisten käwi, jotka wietiin Assyriaan, siitä ei Raamattu kerro meille juuri mitään. Tobian kirja sisältää kertomuksen, joka koskee Israelilaisia Assyrian maalla. Joku wähäinen osa niistä yhtyi niihin Juutalaisiin, jotka Babyloniasta palasiwat Jerusalemiin, mutta suuri osa, ne nimittäin, jotka oliwat kadottaneet oikeiden Abrahamin jälkeisten mielen ja Messiaan toiwon, suli yhteen niitten pakanakansain kanssa, joitten seassa he asuiwat.

---

*) Niinkuin Uudesta Testamentista näemme, wallitsi wiha Juutalaisten ja Samarialaisten wälillä, ainakin Farisealaisten puolelta. Samarialaiset säilyttiwät kuitenkin uskontonsa, waikka he dän temppelinsä Garizim=wuorella häwitettiin w. 128 e. Kr. Wielä kuudennella wuosisadalla j. Kr. oli heillä synagogia Roomassa ja muualla. Meidän aikanamme löytyy wielä wähäinen joukko, toista sataa henkeä, Samarialaisia, jotka asuwat entisessä Sikemissä, nykyään Nablus-kaupungissa. Samarialaisten pyhässä kirjassa löytyy 5 Moosekſen kirjaa ja jonkunlainen Joosuan kirja, joitten kirjain tekstikuitenkin useissa paikoin eriää meidän Raamatustamme.

66. Profeta Elia.

Semmoisina aikoina, jolloin jumalattomuus on suurimmillaan ihmisten kesken, herättää Herra usein woimallisimpia todistajiaan ja aseitaan. Tämä osoittaa hänen laupeuttaan ja rakkauttaan ihmisiä kohtaan. Niin tapahtui Israelin waltakunnassakin, että silloin kuin jumalattomuus nousi korkeimmilleen kuningas Ahabin aikana, herätti Herra woimallisimman profetansa **Elian** waroittamaan ja kutsumaan kansaa parannukseen. Elian suku ja syntyperä on tuntematon. Raamattu kutsuu häntä Tesbiläiseksi*), ja sanoo, että hän oli Gileadin asuja. Elia merkitsee: „Jumala on Herrani“. Ja Jumala olikin Elian Herrana täydessä merkityksessä. Elia oli oikea Herran palwelija ja käskyläinen, jonka sydämmessä asui sana: „puhu Herra, palwelijasi kuulee“. Ja kaikki toimensa teki hän, niinkuin se, joka „seisoo Herran edessä“, niinkuin se, joka yötä ja päiwää wartijoipi kuullaksen Herran ääntä ja täyttääksen hänen käskyjään.

Kun Ahab oli rakentanut Baalin temppelin Samariaan ja rupesi puolisonsa Isebelin kanssa palwelemaan epäjumalia, tuli Elia äkkiä odottamatta, niinkuin ukkosen salama kirkkaalta taiwaalta, Ahabin eteen ja sanoi hänelle: „Niin totta kuin Herra, Israelin Jumala elää, jonka edessä minä seison, ei pidä näillä wuosilla kastetta eikä sadetta tuleman, muutoin kuin minun sanani kautta“. — Elia lausuu tässä rangaistustuomion waltakunnan yli. Ahabin ja koko waltakunnan piti tietämän, että tämä kuiwuus ja siitä seuraawa näljänhätä tuli rangaistukseksi kuninkaan ja waltakunnan syntein tähden; se ikäänkuin huusi heille: tee parannus pahoista töistäsi. Hallitsija ja waltakunta owat

*) Hän oli siis kotoisin Tisbe'n kaupungista, joka nähtäwästi oli Naftalin alueella länsipuolella Merom-järweä.

toinen toistensa edestä edeswastauksen alaiset; hallitsijain syntein tähden saa koko waltakunta kärsiä ja päinwastoin. Myöskin ne waltakunnassa, jotka eiwät olleet notkistaneet polwiansa Baalin eteen, saiwat kärsiä. Eliassa on todellinen kiiwaus Herran kunnian puolesta ja suuri rakkaus omaan kansaansa. Ennen kaikkia tahtoo hän, että kansa kääntyisi Herran puoleen saamaan laupeutta ja autuutta sekä antamaan Herralle kunniata. Hän tahtoo sitä, waikkapa kansan täytyisi suuria kärsimyksiä kestää, ennenkuin he parannuksen tekewät. Hän näkee kärsimysten olewan tarpeelliset ja tahtoo itsekin kärsiä kansansa kanssa. Sentähden saattoi hän rukoilla Jumalalta, ettei sataisi maan päälle (Jaak. 5, 17), ja Herra lähetti nyt $3\frac{1}{2}$ wuoden kuiwuuden ajan. Elialla oli sama mieli kuin hänen Herrallansa, ja sentähden rukoili hän senkaltaista. Jumala näet kurittaa ja rankaisee ihmisiä heidän parhaaksensa, niinkuin isäkin kurittaa lapsiansa. — Kuiwuus ja näljänhätä siis tässä oli olewa kurituksena Herran puolelta, jonka kautta kuningas ja kansa kutsuttiin parannukseen. Kaikki waiwat ja kärsimykset, jotka meitä kohtaawat täällä maan päällä, niinkuin esim. nälkäwuodet, ruttotaudit, sodat ja kaikellaiset onnettomuudet, olkoot meille kehoituksena uudelleen tekemään parannusta ja turwautumaan Herran armoon. Mutta kuinka hitaat ja ymmärtämättömät me ihmiset olemme tätä käsittämään!

Lausuttuaan Ahabille Herran tuomiosanat, läksi Elia pois; muuta hänellä ei ollut kuninkaalle sanottawaa. Herran käskystä kätki hän itsensä Krit'in ojan*) luona, ja kaarneet toiwat hänelle siellä leipää ja lihaa. Elian piti olla kätkössä, sillä ensiksi etsittiin hänen henkeänsä, ja toiseksi oli tarpeellista, että Ahab ja jumalattomat Israeli-

*) Joku wähäinen joki, joka laskee Jordaniin; sen asemaa ei aiwan warmuudella tiedetä.

laiset saiwat olla jonkun aikaa Jumalan ilmoitusten puutteessa.

Kun wesi ojasta kuiwui, sai Elia käskyn lähteä Sarpat'iin Sidonin kaupungin lähelle, jossa leskiwaimo oli hänet elättäwä. Elia lähteekin ja tapaa kaupungin portilla leskiwaimon, joka oli puita kokoamassa. Hän pyytää häneltä wettä juodaksensa, ja kun waimo menee sitä noutamaan, huutaa Elia hänen jälkeensä ja pyytää hänen myös tuomaan palasen leipää. Nyt waimo tyhjentää sydämmensä ja suuren hätänsä Elialle, sanoen, ettei hänellä ja hänen pojallansa muuta ollut enää rawinnoksi kuin „piwo jauhoja wakkasessa ja wähän öljyä astiassa". Mutta silloin Elia, joka ymmärsi waimon olewan sen, josta Herra oli puhunut, lohduttaa häntä ja julistaa hänelle Herran nimessä: „Ei jauhojen wakkasesta pidä loppuman, eikä öljyn astiasta pidä puuttuman, siihen päiwään asti kuin Herra antaa sataa maan päälle". Waimo uskoi profetan sanat ja teki, niinkuin hän käski. Elia oli waimon luona kauan aikaa, ja heillä oli rawintoa kylläksi näljän hädän aikana, sillä niin tapahtui kuin Herra oli Elian kautta sanonut. — Näin pitää Jumala huolta omistaan, ettei heiltä mitään puutu, waikka se ihmisistä usein näyttäisikin mahdottomalta (Ps. 33, 18. 19). Elia kärsi paljon nähdessään kansan yhä enentywää hätää. Ja näljänhätä häntä itseäänkin uhkasi, sillä se kysymys oli alinomaa hänen edessään: kuinka elätät henkesi? Hänen uskonsa oli suuressa koettelemuksen liekissä sekä Krit'in joella että Sarpat'issa. Mutta Elia ei nurissut Herransa johdatusta, waan luotti häneen kaikessa. Herran apukeinot owat ihmeelliset ja moninaiset; taiwaan linnutkin palwelewat hänen tarkoituksiaan. Leskiwaimo Sarpatissa oli samallainen uskowainen pakanallinen waimo kuin Kananean waimo (Matt. 15, 22 ss). Hänen uskonsa tähden oli hän paremmin kuin mikään leski Israelissa (Luuk.

4, 23 ss.) mahdollinen elättämään profeta Eliata ja olemaan wälikappaleena Herran kädessä.

Mutta sen jälkeen tapahtui, että lesken poika sairastui ja kuoli. Silloin leski, joka selwästi tunsi syntisyytensä Jumalan edessä ja tiesi saawansa kaikki tämän elämänkin hywyydet hänen armostaan ja hywyydestään, luuli, että Jumala nyt, Elian läsnä olon tähden, rupeaa muistamaan hänen syntejänsä ja antamaan hänelle ansion mukaan. Kuinka rakas ainoa poika onkaan leskelle, ja kuinka suuren surun saattaa ainoan pojan kuolema tuottaa leskelle! Mutta kuinka nöyrä on tämän lesken mieli siinä, että hän suuressa surussaan ajattelee omia syntejään Herran edessä! Silloin Elia, jonka sydämmelle käwi waimon suuri suru, otti pojan, wei hänet omaan huoneesensa ja huusi Herran tykö hartaasti. Hän turwautui Herran armoon ja rakkauteen, sanoen: „Herra Jumalani, oletkos niin pahoin tehnyt tätä leskeä kohtaan, jonka tykönä minä holhotaan?“ Ja rohkeasti huusi hän Herran tykö useampia kertoja wäsymättömästi („hän ojensi itsensä kolmasti nuorukaisen päälle“), anoen: „Herra Jumalani, anna tämän nuorukaisen sielun tulla häneen jällensä“. Ja Herra kuuli Elian äänen ja poika wirkosi jälleen elämään. Niin Elia antoi pojan äidillensä ja sanoi: „Katso, poikasi elää“. Silloin waimo lohdutettuna ja uskossa wakaantuneena lausuu Elialle: „Nyt minä ymmärrän, että olet Jumalan mies; ja Herran sana on tosi sinun suussasi“. — Herra laski pyhän ristin tämän uskowaisen waimon hartioille, jotta hän Herran tunnossa kaswaisi. Tästä nähdään aiwan selwästi, kuinka Herra on uskollinen koetellessaankin ihmistä, sillä hän ei kiusaa häntä ylitse hänen woimansa, waan tekee kiusauksesta hywän lopun (1 Kor. 10, 13). Sydämmen riemulla ja iloisessa uskossa huudahtaakin waimo: „Herran sana on tosi sinun suussasi“. Ihmeellinen ja harwinainen Raamatun his=

toriassa on tämä Elian usko ja rohkea turwautuminen Herran woimaan! Ja hänen uskonsa ei häpeään joutunut.

Pakanallinen waimo otti waarin Herran nuhteista ja sai kokea hänen suurta armoansa, mutta ihmiset Israelin waltakunnassa eiwät niin tehneet. Sangen kallis aika ja näljän-hätä oli koko maassa, mutta harwa ajatteli syntejänsä. Kuningas Ahab antoi etsiä Eliata kaikkialla, kaikissa naapuriwaltakunnissakin; hän luuli woiwansa pakoittaa Eliata peruuttamaan julistettua tuomiosanaansa ja lopettamaan hädän aikaa, — mutta syntejänsä hän ei ajatellut. Isebel, kuninkaan puoliso, purki wihaansa Herran palwelijoita wastaan ja antoi tappaa kaikki profetat, jotka hän saawutti, niin että niitten täytyi kätkeytyä luoliin (1 Kun. 18, 4), — mutta parannusta hän ei ajatellut.

Kolmantena wuonna siitä kuin profeta Elia oli tullut lesken tykö Sarpatiin, tuli Herran sana hänelle, sanoen: „Mene ja osoita itsesi Ahabille ja minä annan sataa maan päälle“. Herra oli palwelijansa käteen pannut taiwaan sulkemisen ja jälleen awaamisen, jotta Israel sitä warmemmin tietäisi Herran tuomion kohtaawan maata, ja sentähden piti nyt Elian mennä Ahabin eteen. Wiipymättä ja rohkeasti Elia lähteekin Samariaan. Tiellä kohtaa hän kuninkaan huoneenhaltijan, hurskaan Obadian, joka oli etsimässä ruohoja kuninkaan hewosille, ja waatii Obadiaa wiemään sanaa Ahabille. Kun Ahab saa tietää, että Elia oli tullut, lähtee hän Eliata wastaan. Tälle peljättäwälle miehelle, jota kuningas oli niin kauan etsinyt ja jonka hän mielellänsä olisi tahtonut kukistaa, ei Ahab nyt saa muuta sanotuksi kuin: „Etkö sinä ole se, joka Israelia willitset?“ Mutta Elia wastaa hänelle rohkeasti: „En minä willitse Israelia, waan sinä ja sinun isäsi huone, että te olette hyljänneet Herran käskyt, ja sinä waellat Baalin jälkeen“. — Ahab ei siis woi

muuta esiintuoda kuin itse asiassa woimattoman syytöksen yrityksen. Hän ei rohkene Elialle pahaa tehdä, ei edes hänelle pahaa uhatakaan, waikka hänen puheensa „Israelin willitsemisestä“ kyllä osoittaa hänen pahan tarkoituksensa. Elia siis olisi „kansan willitsijä“, kun hän oli lausunut Herran tuomioita kansan parannukseksi! Kansan wiettelijäksi meidän Wapahtajatammekin syytettiin Pontius Pilatuksen edessä! Ja kansan häiritsijöiksi saattawat usein Herran Kristuksen todistajat täällä maan päällä tulla luetuiksi. Mutta Herran totuus ja sana saa kuitenkin woiton ja pysyy iankaikkisesti. Kuinka rohkeana Elia on Herran totuuden woimassa! Ja kuinka woimallinen Herran totuus tässä on Ahabia maahan lyömään! Woimattomana seisoo kuningas tässä, kun halpa alamainen, jolla ei ole mitään tämän maailman hywyyttä, julistaa hänelle, että hän, itse kuningas, ja hänen huoneensa juuri willitsewät Israelia Herran käskyjen hylkäämisen ja epäjumalien palwelemisen kautta. Huomioon on tässä otettawa se, ettei Elia missään röyhkeydessä tahi mielen kiihkossa tätä puhu, waan täydessä totuudessa Herran käskyläisenä. Herran sanasta luopuminen ja semmoisen luopumisen opettaminen kansalle, — se on todella kansan willitsemistä ja häiritsemistä. Kuinka monelle kansan walistajalle meidän aikanamme tässä on waroitus lausuttu!

Äänettömänä oli Ahab kuunnellut profetan nuhdetta. Ja kun Elia sen jälkeen waatii kuningasta kutsumaan Israelin kansan sekä kaikki Baalin ja Astarotin papit kokoon Karmelin wuorelle, tottelee hän ja tekee, niinkuin profeta tahtoo. Elialla, Herran palwelijalla, on tässä suuret aikeet, ja kaikkiwaltias Herra on hänen puolellansa. Kun kansa sittemmin oli kokoontunut, astuu Elia heidän eteensä ja sanoo heille: Kuinka kauan te

onnutte molemmille puolille? Jos Herra on Jumala, niin waeltakaat hänen jälkeensä, mutta jos Baal, niin waeltakaat hänen jälkeensä". Ainoa kestäwä apu waltakunnalle oli kansan kääntyminen kaikesta sydämmestä Herran puoleen. Israelin waltakunnan hallitsijat, aina Jerobeamista asti, ja kansa oliwat tosin tunnustaneet Israelin Jumalan, waan he eiwät olleet häntä sydämmestään palwelleet ainoana totisena Jumalana. Siitä oli waltakunnan suuri surkeus syntynyt. Elia tahtoo siis tässä, samoin kuin Mooses ja Joosua tekiwät, Herran nimessä osoittaa kansalle, kuinka wälttämätöntä on palwella Herraa täydestä sydämmestä ja lujalla mielellä. Ja Elia osoittaa sen nyt sillä tawalla, että Ahab ja kansa sen selwästi käsittiwät. Suuri hätä olikin waltakunnassa, ja sentähden oli oikea aika osoittaa kansalle parannuksen tie.

Kansa on ääneti; ehkä myöntää se Elian sanat oikeiksi, mutta ei kuitenkaan rohkene päättäytyä Herraa palwelemaan. Silloin Elia ottaa kaksi kalppia ja ehdottelee kansalle, että Baalin papit uhraisiwat näistä toisen ja hän itse toisen. Baalin pappien piti awuksi huutaman jumalainsa nimeä, Elia oli awuksi huutawa Herran nimeä; „kumpi Jumala wastaa tulen kautta, hän olkoon Jumala". Kansa wastasi tähän: „Se on oikein". Epäröiwälle kansalle oli tämmöinen koetus mieluinen, ja sentähden he heti antawat myönnytyksen Elialle. — Kuinka waarallinen on sydämmessään luopuminen Herrasta, waikka häntä suullakin tunnustaisi (Jes. 29, 13. 14)! Kuinka waarallinen „ontuminen molemmille puolille" eli kahden herran palweleminen (Matt. 6, 24)! Mikä hengen woima ja uskon rohkeus on Herran palwelijassa Eliassa, kun hän saattaa ruweta tänkalttaiseen koetukseen! Mitä, jos Jumala ei antaisikaan wastausta, ei lähettäisikään tulta taiwaasta? Elian sydämmessä ei ole epäilyksen sijaa; Jumala on eläwä ja kaikkiwaltias Jumala, joka itse pitää

huolta kunniastaan. Elia toimii tässä Jumalan nimen ylistämiseksi ja rakkaudesta kansaansa. Ei kukaan profeta ole niin suurta uskon rohkeutta osoittanut kuin Elia; sentähden on hän syystä pidettäwä Wanhantestamentin suurimpana profetana, ja saikin erinomaisen kunniallisen lopun.

Baalin papit saawat ensin toimittaa uhrinsa. He walitsiwat kalpen, walmistiwat uhrin alttarille ja huusiwat huomenesta puolipäiwään asti: „Baal, kuule meitä"; mutta ei tullut heille mitään wastausta. Silloin Elia pyhässä innossa pilkkaa heitä. Hän tietää asiansa olewan oikean ja onnistuwan, ja sentähden yhdeltä puolen sääli ja toiselta puolen inho epäjumalanpalweluksen kauhistusta wastaan pakoittaa häntä pilkkaamaan näitä paatuneita kansan wiettelijöitä. Mutta he hyppelewät alttarin ympärillä, huutawat ja kiihtywät yhä aina raiwoihin saakka; he wiileskelewät itseänsä weitsillä, heidän tapansa mukaan,*) niin että weri heistä wuotaa. Ja kun puolipäiwä on kulunut, profetioiwat he, arwatenkin maahan waipuneina tainnoksissa. Mutta Baal ei anna heille wastausta. — Epäjumalat owat mykät (1 Kor. 12, 2); eiwät he kuule, eiwätkä woi antaa wastausta. Mutta epäjumalanpalwelijat, niinkuin myös Baalin papit tässä, luot-

---

*) Pakanat palwelewat usein epäjumaliaan kiihoittawilla, hurmauttawilla ja irstaisillakin menoilla. Mitä Baalin papeista tässä kerrotaan, on kaikkina aikoina tapahtunut ja tapahtuu wieläkin epäjumalien alttarien ympärillä. Laulu, huuto, hyppy, ruumiin wääntäminen eriskummallisissa liikkeissä, wiileskeleminen weitsillä, raiwostuminen, niin että waahto suusta lähtee, — kaikki nämä kuuluiwat ja kuuluwat wieläkin pakanain jumalanpalwelukseen. Kiihtyneessä tilassa harjoitettiin wielä, erittäinkin Baalin ja Astarotin palweluksessa, irstaisuutta ja juoppoutta. Raiwostuneina ja uupuneina lankeawat tämmöisen palweluksen harjoittajat wihdoin tainnoksiin eli johonkin horrostilaan, jolloin puhuwat ymmärtämättömiä sanoja; semmoista se profetioiminen oli, jota tässä kerrotaan Baalin papeista.

tawat omaan intoonsa ja kiihkoonsa, jota he pitäwätkin jumaluuden osoituksena itsessään. Mitä enemmän kiihkoa ja raiwoa, sitä enemmän jumalan woimaa, — niin ajattelewat he. Ihmisen kiihko ja pahat henget saattawat ihmeitäkin toimittaa; mutta tässä tilaisuudessa Herra ei sitä sallinut. Tässä oli Herran palwelija Elia toimittawa jotain suurta Herran kunniaksi.

Puoli päiwä oli jo kulunut ja Baalin pappien yritys oli turhaan rauennut. Silloin kutsuu Elia kansan kokoontumaan ympärillensä, rakentaa alttarin 12 kiwestä, osoitukseksi siitä, että Herra oli koko Israelin Jumala, ja walmistaa uhrieläimen alttarille. Mutta Elia tahtoo, että kansa niin selwästi saisi nähdä Herran woiman, ettei olisi epäilyksen tilaakaan, ja sentähden kaiwaa hän alttarin ympärille leweän ojan ja antaa kolmasti kaataa runsaasti wettä uhrin ja alttarin päälle, että oja siitä täyttyy. Ja kun ehtoo-uhrin aika oli ollut, astuu profeta alttarin eteen ja korottaa sydämmensä Herran tykö, anoen, että Herra osoittaisi itsensä tänä päiwänä Israelin Jumalaksi, jotta kansan sydän kääntyisi Herran puoleen. Hän huutaa hartaasti, lausuen: „Kuule minua, Herra, kuule minua!" Ja katso, silloin lankesi tuli taiwaasta ja sytytti uhrin, ja niin woimakas se oli, että poltti kiwet ja mullan ja nuoli weden ojasta. Ja kansa, joka tämän näki, lankesi hämmästyksissään ja kunnioituksessa maahan kaswoillensa, huutaen: „*Herra on Jumala, Herra on Jumala!*" — Rakentaessaan alttaria ja walmistaessaan uhria, ei ollut Elia epäilyksen alainen. Herran palwelija tiesi, että Herra elää ja on woimallinen Jumala; hän tiesi myös, mikä mieli Herralla on ihmisiä kohtaan. Hän tiesi wielä, että Herra on uskollinen, joka ei hylkää palwelijataan. Mutta Elia ei toimittanut tätä suurta työtään, niinkuin joku taikailija, joka tunnetun warman keinonsa käyttää aikeensa toimeensaamiseksi. Hän huusi Her-

ran tykö; hän rukoili nöyryydessä ja sydämmen syvyydessä. Mutta hän rukoili Herran mielen mukaan, ja sentähden tuli hänen rukouksensa kuulluksi. Profeta Elian rukous oli samallainen, kuin se rukous, joka tapahtuu Jesuksen nimeen ja aina tulee kuulluksi (Joh. 14, 13. 14). Herra ei ole kuuro eikä mykkä; hän kuulee ja antaa wastauksen. Sen kansa sai tässä niin selwällä tawalla kokea. Sentähden täytyy heidän antaa Herralle kunnioitus.

Nyt käski Elia kansan ottaa kiinni kaikki Baalin profetat. He tekiwätkin niin ja tappoiwat Kisonin ojan warrella kaikki nämä paatuneet epäjumalanpalwelijat ja kansan wiettelijät, niinkuin Moseksen laki määrää (5 Moos. 13, 12—18). — Herran ihmeellinen merkki ei waikuttanut Baalin pappeihin, niinkuin se oli kansaan waikuttanut. Tästä näemme, kuinka synnin harjoitus saattaa sokaista ihmisen niin, että hän tulee mahdottomaksi waarinottamaan Herran merkeistä.

Kansa oli nöyrtynyt Herran edessä ja antanut hänelle kunnian. Nyt oli aika, että rangaistus lakkautetaan ja kirous otetaan pois maasta. Sentähden sanoo Elia kuningas Ahabille, joka oli ollut läsnä ja nähnyt kaikki, mitä oli Karmelin wuorella tapahtunut, että hän menisi ylös wuorelle uhriaterialle, „sillä suuren sateen hyminä kuuluu". Nyt sallittiin kuninkaan syödä ja juoda ja olla iloinen siitä, että Herra osoittaa taas armonsa ja antaa sadetta taiwaasta. Mutta Herran palwelija itse astuu ylös Karmelin kukkulalle, lankeaa maahan ja rukoilee Herraansa. Hän rukoilee armahtamista Israelille ja sadetta maalle. Hän rukoilee kauan ja odottaa uskossa Herran wastausta. Seitsemän kertaa hän lähettää palwelijansa ylös wuorelle katsomaan merelle päin, ja wasta seitsemännellä kerralla tuo palwelija sanan: „Katso, siellä nousee wähäinen pilwi merestä". Silloin käski Elia hänen mennä sanomaan Ahabille: „Waljasta ja mene, ettei

sade sinua käsittäisi". Ja kun kuningas lähti ajamaan Jisreeliin, oli Herran käsi Elian päällä, ja hän wyötti itsensä ja juoksi Ahabin edellä aina Jisreeliin asti, ollaksensa niinmuodoin kuninkaalle niitten tapausten eläwänä muistutuksena, jotka tänäpänä oliwat tapahtuneet.

Kuningas Ahab oli saanut nähdä ihmeellisiä Herran woiman osoituksia, ja woimallisesti kutsuttiin hän parannukseen ja kääntymiseen Herran tykö. Elia toiwoi kuninkaan nyt tekewän parannuksen ja riemuitsi siitä, että Israel nyt jälleen kääntyisi Herransa ja Jumalansa tykö. Mutta kuningas oli synnin pitkällisen harjoituksen kautta tullut niin kewytmieliseksi ja tylstyneeksi, että ne hywät waikutukset, jotka hän Karmelin wuorella sai, pian katosiwat. Kun kuningas Ahab tuli kotia ja kertoi puolisolleen, mitä oli Karmelilla tapahtunut, niin tämä paatunut waimo syttyi wihaan Eliata kohtaan. Waikka hän ei kansan tähden rohjennutkaan heti häntä kiinni ottaa ja tappaa, ei hän kuitenkaan woinut wihaansa pidättää, waan lähetti Elialle sanan ja wakuutti wannotun walan kautta, että hän on hänelle tekewä, niinkuin Elia oli tehnyt Baalin papeille. Kun Elia tämän kuuli, läksi hän pois ja tuli Juudan waltakuntaan.

Elian matka oli nyt synkkä. Hänellä ei ollut Herran käskyä, mihin mennä, eikä hänen määräystään, mitä tehdä. Hän oli Herran käskyn mukaan Israelissa waikuttanut, hän oli „kiiwannut Herran Jumalan tähden", hän oli odottanut suuria hedelmiä siitä waltakunnassa, — kaikki oli turhaa ollut; ja nyt täytyi hänen pakolaisena waeltaa. — Niin tuli Elia Bersabaan; sinne jätti hän palwelijansa ja waelsi yksinänsä päiwän matkan etemmäksi korpeen. Wäsyneenä sekä ruumiin että sielun puolesta heittäytyy hän korwen yksinäisyydessä katawan alle. Mitä tästä elämästä onkaan enää, turhaa on kaikki työ; ihmiset eiwät huoli Herran sanasta, katsokoon siis kukin

itse, kuinka hän sielunsa woisi pelastaa! Näin ajattelee Elia ja huokaa Herran tykö: „Jo kyllä on, Herra, ota nyt sieluni; sillä en minä ole isiäni parempi“. Epätoiwoisena hän waipuu uneen. Mutta Herra ei jätä palwelijataan. Hän tietää, ettei Elian työ ole turha ollut. Elia oli hawainnut kaiken työnsä turhaksi ja oli hakenut syyn tähän omassa synnissään ja mitättömyydessään. Niin tekewät kaikki Herran oikeat palwelijat. Sentähden makasi hän nyt epätoiwoisena ja woimatonna siinä. Mutta katso, silloin Herran enkeli tarttui häneen ja sanoi hänelle: „Nouse ja syö, sillä sinulla on pitkä matka!“ Kahdesti tapahtui tämä ja kummallakin kerralla, kun Elia, herättyään, katsahti ympärilleen, katso, siinä oli leipä ja astia wettä. Niin Elia nousi, söi ja joi ja wirkistyi jälleen. Ja Herran toimittaman ruuan wahwistamana hän nyt waelsi 40 päiwää ja 40 yötä ja tuli Horebin wuoren tykö. Samassa paikassa, jossa Herra oli kunniansa osoittanut Mooseksellé ja Israelin kansalle, ja jossa hän oli kansallensa ilmoittanut käskynsä, joita tämä kansa kuitenkin niin monasti ja röyhkeästi oli rikkonut, samassa paikassa tahtoi Herra nyt palwelijatansa Eliaa wahwistaa ja opettaa.

„Herran sana puhui Elialle, lausuen: „Mitäs tässä, Elia, teet?“ Tämän kautta antoi Herra palwelijalleen kehoituksen kewentämään sydämmensä ja ahdistetun mielensä Herran eteen. Ja nyt walittaa Elia Herralle, kuinka Israelin lapset owat hyljänneet Herran ja kukistaneet hänen alttarinsa ja tappaneet hänen profetansa; hän yksin oli jäänyt ja hänenkin henkeänsä nyt wäijyttiin. Ja kuitenkin oli hän „kiiwaten kiiwannut Herran Jumalan Sebaotin tähden“, — waan kaikki oli turhaa ollut! Silloin Herra erinomaisten kuwauksellisten tapausten kautta sekä sanojen kautta ilmoittaa Elialle tiensä ja tarkoituksensa ihmislasten keskellä. Herra käski Elian mennä ulos wuo=

relle, siellä saisi hän tuntea Herran läsnäolon. Suuri ja wäkewä tuuli käwi Elian ohitse, niin että kalliot särkyiwät; mutta ei ollut Herra tuulessa. Tuulen perästä tuli maanjäristys, ja maanjäristyksen perästä tuli tulta, mutta ei Herra ollut niissäkään. Mutta tulen perästä tuli wieno tuulen hyminä, ja kun Elia sen kuuli, peitti hän kaswonsa, sillä hän tunsi Herran läsnä-olon siinä ja kuuli Herran sanan puhuwan. Nyt ymmärsi Elia, ettei Herran Henki tulekkaan ihmisiin suurten näkywäisten tapausten ja ihmisten töitten kautta, waikka kuinka woimalliset olisiwatkin, waan Herra puhuu ja waikuttaa hiljaisesti ja salaisesti. Kuninkaitten käskyt, kansain kokoukset ja tulen merkit, eiwät ne woi Herran waltakuntaa wielä perustaa ihmissydämmeen; waan Herran Hengen salattu ja wieno hyminä sen yksin tekee. Eikä Herran lain ukkoset ja parannussaarnatkaan woi Herran pelastawan armon läsnä-oloa tuottaa; waan sen tuottaa ainoastaan Herran suloinen ja sydäntä parantawa ewankeliumi. Mutta Herran lain ukkonen on kuitenkin jyrisewä ja Herran kurittawa käsi on lepääwä raskaana kaikkien epäjumalanpalwelijain päällä. Herralla on omat tiensä. Kaikkea tätä ymmärsi Elia nyt.

Ja Elia kuuli Herran puhuwan; Herra määrää kolme miestä: Hasaelin, Jehun ja Elisan (1 Kun. 19, 15—17), joitten tulee wielä täyttää rangaistustuomioita Israelin yli. Mutta myöskin wakuuttaa Herra Elialle, että hän on jättänyt itselleen seitsemäntuhatta*) miestä Israelissa, jotka eiwät ole polwiansa Baalin edessä notkistaneet. — Kuinka suuresti opettawainen ja lohduttawainen oli tämä ilmestys ja puhe Elialle! Nyt hänellä oli waloa Herran teissä; nyt hän sai uutta uskonrohke-

*) 7000 = 7×1000. 7 on liiton pyhä luku ja 1000 on kokonaisuuden eli täydellisyyden luku. 7000 merkitsee siis suurta lukua walituita, joita löytyi juuri Herran liiton tähden Israelin kansassa.

utta ja työnwoimaa. Nyt näkee hän jumalattomuuden synkeittenkin aikain takana Herran waltakunnan koittawan; nyt ymmärtää hän, että Herran työ ihmisten keskeu, waikkapa salassa ja ihmeellisesti, aina edistyy, kaikista wastustuksista, kaikesta surkeudesta huolimatta.

Elia palasi lohdutettuna takaisin. Ja nyt ryhtyi hän heti täyttämään Herran käskyä. Hän kutsui **Elisan**, Safatin pojan, Herran profetaksi toimittamaan Herran asiata Israelin kesken. Kutsuminen tapahtui niin, että Elia meni ja heitti manttelinsa Elisan päälle, joka juuri oli peltoansa kyntämässä. Elisa ymmärsi heti, että hänen tuli nyt Herran profetana alkaa kyntää Herran wainiota Israelin kesken, ja hän jätti hywästi isänsä ja äitinsä, uhrasi härkäparin Herralle kiitosuhriksi ja seurasi Eliata.

Mitä Ahabiin tulee, niin tahtoi Herra wielä hywyydelläkin wetää häntä parannukseen. Israelin waltakunnalle annettiin menestystä sodassa wihollisia wastaan. Syrian kuningas Benhadad II tuli äärettömällä sotawoimalla ja aikoi häwittää Samarian, mutta ihmeellisellä tawalla pelastui waltakunta (1 Kun. 20, 1—21), jonka pelastumisen eräs Herran profeta ilmoitti edeltäpäin Ahabille. Seuraawana wuonna tuli Benhadad uudelleen, mutta Israelilaiset saiwat nytkin woiton Syrialaisista. Mutta sen sijaan, että Ahab nyt olisi rangaissut ja häwittänyt Jumalan röyhkeän pilkkaajan ja Israelin sortajan, oli hän niin heikko tahi turhamainen, että säästi Benhadadin ja teki liiton hänen kanssaan. Silloin Herra profetansa kautta antoi lausua tuomion Ahabin yli (1 Kun. 20, 35—42). Ahab palasi kotia wihoissansa ja pahoilla mielin; mutta parannusta ei hän kuitenkaan tehnyt, waan hän näköjään yhä kiihtyi pahuudessaan.

Sen jälkeen tapahtui, että kuningas Ahab halusi it=

selleen erästä wiinamäkeä, joka oli hänen huoneensa lähellä Jisreelissä. Wiinamäen omistaja, Nabot, ei kuitenkaan tahtonut tästä luopua, waikka kuningas lupasi hänelle siitä maksaa kohtuullisen hinnan; sillä se oli isän perintöä ja laki kielsi siitä luopumasta (4 Moos. 36, 7). Nabot oli siis hurskas mies, ja riippui rohkeasti kiinni Herran lain säännöissä. Ahabin olisi pitänyt iloita, että hänellä oli semmoisia alamaisia. Mutta Ahab ei ajatellut Herran lakia; hänen lakinsa oli hänen oma halunsa. Hän wihastui Nabotin kiellon tähden ja meni kotiansa pahoilla mielin. Hän ei kuitenkaan rohjennut rangaista Nabotia, sillä tällähän oli oikeus puolellansa. Ahab waan oli pahoilla mielin, eikä tahtonut ruokaakaan nauttia, — sentähden ettei hän saanut haluansa tyydytetyksi. Tämä osoittaa, kuinka heikko luonne Ahabissa oli, ja kuinka hän oli omien himojensa wallassa.

Kun Isebel sai kuninkaalta tietää syyn hänen murheesensa, keksi hän kohta neuwon. Jumalattomalla on monta keinoa (Luuk. 16, 8). Ja Isebel on niin warma keinostaan, että hän sanoo Ahabille: „Nouse ja syö leipää ja ole hywillä mielin, minä saatan sinulle Nabotin wiinamäen". Ja tämä heikko kuningas antautuu ilkiwaltaisen puolisonsa neuwon noudattamiseen; hän antaa Isebelin toimia nimessään, waikka hän tietää Nabotin hurskaaksi mieheksi, ja tietää myös, että tälle hurskaalle miehelle nyt aiotaan pahaa! Ahab ei rohkene itse toimia, waan suostuu hirmuisen puolisonsa pahoihin toimiin! Isebel tiesi keinon. Hän lähetti kuninkaan nimessä kirjan Jisreelin kaupungin wanhimmille ja käski heitä asettamaan wäärät todistajat ja syyttämään Nabotia Jumalan ja kuninkaan kiroomisesta. Kyllä on silloin waltakunnan hallitus kurjissa käsissä, kun saatetaan alamaisille antaa tämmöisiä käskyjä! Ja tämä ei luultawasti ollut Isebelin ja Ahabin ainoa hirmutyö. Mutta otta-

watko Jisreelin wanhimmat täyttääkseen tämmöistä käskyä? Ottawatko he noudattaaksen tätä kuninkaallista käskyä, joka niin selwästi sotii Jumalan 8:tta ja 5:ttä käskyä wastaan? Isebel tunsi kansaansa, ja luultawasti oli hän ennen, esim. tappaessaan Herran profetat, antanut monta tämmöistä hirmuista käskyä. Jisreelin wanhimmat tekiwät, niinkuin heitä käskettiin; he toimittiwat heti kansan kokouksen, asettiwat kaksi wäärää todistajaa, jotka julkisesti kansan edessä todistiwat, että Nabot oli kiroinut Jumalata ja kuningasta. Nabot ja hänen lapsensa (2 Kun. 9, 26) tuomittiin kuolemaan ja wietiin ulos kaupungista ja kiwitettiin kuoliaaksi. — Niin surkeaan tilaan oli Israelin waltakunta joutunut, että sekä hallitsijat että alamaiset törkeästi rikkowat Jumalan käskyt ja tappawat Jumalata pelkääwäisiä ja uskollisia kansalaisia. Surkeata on, kun oikeuden edessä näin röyhkeätä walhetta ja julmuutta harjoitetaan. Mutta kaiken tämän surkeuden on luopumus Jumalasta tuottanut.

Kun Isebel sai sanan siitä, mitä oli tapahtunut, sanoi hän Ahabille: „Nouse ja omista Nabotin Jisreeliläisen wiinamäki, sillä ei Nabot elä, waan on kuollut". Kuolemaan tuomitun omaisuuden oli kuninkaalla oikeus omistaa. Ja Ahab kuulee puolisonsa kehoitusta, nousee ja lähtee omistamaan haluttua wiinamäkeä, huolimatta siitä, että Herran käskyt oliwat rikotut ja syytön alamainen tapettu. Kenties hän lohdutti itseänsä sillä, että Nabot oli tuomittu oikeuden kautta kuolemaan. Ahab jo seuraawana päiwänä (2 Kun. 9, 26) lähtee omistamaan wiinamäkeä — lain warjon alla, ikäänkuin laki olisi hänen puolellaan. Hywällä mielellä astuu hän wiinamäkeen, niinkuin ei olisi mitään erinomaista tapahtunut, ja ajattelee waan, kuinka ihanan ja laajan puutarhan hän nyt saa kuninkaallisen huoneensa ympärille. Mutta Ahabin syntimitta alkaa olla täysi. Herra ei enään salli hänen

jatkaa. Wiinamäessä kohtaa hän profeta Elian, jonka Herra on lähettänyt, ja saa häneltä kuulla tuomionsa. Elia siis waikutti taas Israelin waltakunnassa huolimatta Isebelin wihasta. Hän seisoo nyt rohkeana Herran käskyläisenä Ahabin edessä. Hän nuhtelee Ahabia Herran nimessä, sanoen: „Pitikö sinun tappaman ja wielä päälliseksi omistaman?" ja julistaa hänelle, koska hän oli „myönyt itsensä pahaa tekemään Herran silmäin edessä", että koirain piti nuoleskeleman hänen wertansa, missä oliwat Nabotin werta nuoleskelleet, ja että koko hänen huoneensa piti häwitettämän sekä että koirain piti syömän Isebelin Jisreelin muurin alla. Kuinka wähän kaikki Herran entiset ihmetyöt ja waroitukset profeta Elian kautta oliwat Ahabiin waikuttaneet, osoittawat nämä Ahabin sanat Elialle tässä tilaisuudessa: „Löysitkö nyt minun, sinä wihamieheni?" Mutta kun Ahab nyt sai kuulla Herran kauhistawat tuomiosanat, repäsi hän waatteensa, puki itsensä katumuspukuun ja käwi suruissansa. Hän nöyryytti itsensä nyt todella Herran edessä, ja sen johdosta ilmoitti Herra profeta Elialle, ettei Ahabin huoneen häwiö ollut tapahtuwa wielä Ahabin aikana, waan wasta hänen poikansa aikana. Tämä nöyrtymys ei kuitenkaan ollut pysywäistä laatua, sillä Ahabin loppu läheni jo ja rangaistustuomiot alkoiwat käydä toteen. Kuinka Ahab sodassa Syrialaisia wastaan (kolme wuotta edellisen sodan jälestä) sai kuolinhaawansa, olemme jo kertoneet Israelin kuninkaitten historiassa.

Elia waikutti edelleen Israelin waltakunnassa. Ahabin poika Ahasja oli langennut huoneensa ylisiltä Samariassa ja makasi sairaana. Sentähden lähetti hän sanansaattajat Ekroniin kysymään Baal-Sebubilta,*) paranisiko

*) Baal-Sebub merkitsee: kärpäs-herra. Sen nimen antoiwat Filistealaiset auringonjumalalle, koska hän kesällä tuottaa kärpäset ja häwittää ne jälleen pois. Hänen temppelistään Ekronissa käytiin myös orakeliwastauksia saamassa.

hän tästä taudistaan. Mutta sillein lähetti Herran enkeli Elian sanansaattajia wastaan ja käski heitä kääntymään takaisin kuninkaan tykö ja ilmoittamaan hänelle, että hänen piti kuoleman, koska hän oli lähettänyt Baal-Sebubilta neuwoa kysymään, niinkuin ei Jumalata olisi Israelissa. Kun kuningas sai tämän kuulla ja sanansaattajain kertomuksesta ymmärsi, että Elia oli tämän sanonut, lähetti hän yhden päämiehen 50 miehen kanssa profetaa ottamaan kiinni. Elia istui wuoren kukkulalla, kun päämies tulee hänen tykönsä ja pilkallisesti ja kerskaten sanoo hänelle: „Sinä Jumalan mies, kuningas sanoo: tule alas!" Mutta Elia wastaa päämiehelle: „Jos minä olen Jumalan mies, niin tulkoon tuli taiwaasta ja polttakoon sinun ja sinun wiisikymmenesi". Silloin lankesi tuli taiwaasta ja poltti heidät kaikki. Niin lähetti kuningas toiset miehet, mutta niitten käwi samoin. Herran palwelija ja käskyläinen siis saa turwallisesti waeltaa; ei saata Isebelin julmuus eikä Ahasjan sotamiehet hänelle mitään pahaa tehdä Herran tahtoa wastaan! Kuningas lähetti wielä kolmannenkin päämiehen joukkoinensa. Tämä tuli nöyrästi Elian luo ja rukoili itsellensä ja miehillensä armahtamista. Silloin sanoi Herran enkeli Elialle: „Mene alas hänen kanssaan äläkä ollenkaan häntä pelkää". Elia meni heti hänen kanssaan kuninkaan luo ja ilmoitti hänelle pelkäämättä samat sanat, jotka hän jo oli sanansaattajille lausunut. Ahasja kuolikin siihen tautiinsa.

Kuinka kauan profeta Elia wiime tapauksen jälkeen waikutti Joramin aikana, on tuntematonta. Raamattu kertoo ainoastaan hänen wiimeisestä retkestään täällä maan päällä. Elian waikutus Israelin waltakunnassa oli ollut suurta ja ihmeellistä laatua. Sitä saatetaan werrata ukkosen jyrinään ja salaman iskuihin; maan mahtawien täytyi sitä peljätä, ja wäkisinkin täytyi kansan antaa kunnia Elian Jumalalle. Ja kuitenkin oli hän heikko

ihminen, niinkuin me muutkin (Jaak. 5, 17) ja peräti halpa ja köyhä; hän eli kokonansa Herran armosta ja awusta. Yksi puoli Elian waikutuksesta on tähän asti jäänyt aiwan mainitsematta, eikä Raamattukaan siitä paljon puhu, mutta se on kuitenkin ollut sangen tärkeä. Tarkoitamme waikutusta profetain-koulujen eli -yhdistysten uudelleen wirkistämiseksi. Näitä yhdistyksiä oli ollut olemassa aina Samuelin ajoista asti (katso s. 393), mutta Elian aikana ja hänen kauttansa ne pääsiwät uuteen woimaan. Kuinka paljon mies Elian hengellä ja woimalla saattoi hiljaisuudessa waikuttaa niitten sydämmiin, jotka Herraa tahtoiwat palwella, on helppo käsittää. Ja ymmärrettäwä on myös, kuinka suuri ja terweellinen wastapaino näistä profetain-yhdistyksistä läksi yleisesti Israelin waltakunnassa wallitsewaa jumalattomuutta wastaan. Koko waltakunta olisi kenties kokonansa waipunut pakanuuden waltaan, ellei tätä wastapainoa olisi ollut. Tällä lailla piti Herra huolta omistansa luopuneen kansansa keskellä. Waikka Herran profetoja oli suuressa määrin wainottu ja tapettu, erittäinkin Ahabin aikana, löytyi kuitenkin paljon „profetain poikia“ monessa paikassa. Raamattu puhuu esim. 50 miehestä „profetain pojista“ Jerikossa (2 Kun. 2, 7). Ja Elia sekä hänen jälkeensä Elisa oliwat „sieluna“ näissä yhdistyksissä. Näin kului profeta Elian maallinen elämä, wäliin suurissa toimissa ja taisteluissa waltakunnan suurien edessä, wäliin hiljaisessa yhteydessä opetuslasten kanssa, ja hänen sisällinen elämänsä Herransa kanssa kehittyi wähitellen siihen korkeuteen, että hän tuli mahdolliseksi saamaan semmoisen armon osoituksen, jonka Herra on antanut ainoastaan Hanokille (1 Moos. 5, 24) ja Herran tulemisen päiwänä on antawa silloin eläwille opetuslapsilleen (1 Tess. 4, 15—17).

Aika läheni, jolloin Herra aikoi ottaa uskollisen palwelijansa ylös taiwaasen. Elia tiesi tämän Herran aiko-

muksen. Sen tiesiwät Elian palwelija Elisa sekä muutkin „profetain pojat" (esim. 2 Kun. 2, 3), waikkei Elia ollut sitä heille sanonut, eikä tietänytkään, että Herra oli muille profetoille siitä ilmoittanut. Selwästi näkyy, että Elian poisottaminen oli aiottu uskon wahwistukseksi kaikille profetoille ja uskowaisille Israelissa. Elia waelsi Elisan seurassa wiimeisen kerran opetuslapsiansa terwehtimässä. Kun Gilgalista läksiwät, pyysi Elia Elisan jäämään sinne, sillä Herra oli hänen lähettänyt Betheliin. Elia luuli siis, ettei kenenkään sallittu olla todistajana hänelle tapahtuwaan kunniaan taikka tahtoi hän olla yksinään Herran suuren armon osoituksen hetkellä. Samoin pyysi hän myös Bethelissä ja Jerikossa. Mutta Elisa wastaa hänelle aina: „Niin totta kuin Herra elää ja sinun sielusi elää, en minä luowu sinusta". Ja niille „profetain pojille", jotka Elisalta kuiskaten kysywät, tietääkö hän, että Herra aikoo ottaa häneltä pois hänen isäntänsä, wastaa hän surumielisenä: „Minä kyllä sen tiedän, olkaat ääneti". Ja niin waeltawat he kahden kesken hartaassa ja juhlallisessa waitiolossa Jerikosta Jordanille. Wiisikymmentä „profetain poikaa" Jerikosta seisowat kauempana katsellen heidän lähtöänsä ja näkewät heidän seisowan Jordanin rannalla. Silloin ottaa Elia manttelinsa, käärii sen kokoon ja lyö weteen, ja wesi hajoaa molemmille puolille, niin että kumpasetkin käywät kuiwina sen läpi toiselle rannalle. Ja nyt puhuu Elia Elisalle, niinkuin isä ennen wiimeistä eroa pojalleen: „Ano mitä minä sinulle tekisin, ennenkuin minä otetaan pois sinulta". Poislähtöään ei hän enää woinut rakkaalta pojaltaan salata. Elisa, joka tiesi itsensä ja muut profetat, joitten tulee jatkaa Elian työtä, hänen henkensä perillisiksi, anoo, että hän saisi kahdenkertaisen osan tässä perinnössä. Hengen antaminen ei ollut Elian wallassa, „mutta kuitenkin", sanoo Elia, „jos sinä näet minun, kun minä sinulta otetaan

pois, tapahtuu se sinulle, mutta jos et sinä näe, niin ei se tapahdu". Ja tapahtui, kun he näin käwiwät ja puhuiwat keskenänsä, katso, tuliset waunut ja tuliset hewoset tuliwat ja eroittiwat heidät toisistansa. Ja Elia otettiin tuulispäässä taiwaasen. Elisa näki sen ja huusi: „Isäni, isäni, Israelin waunut ja hänen ratsasmiehensä!" Niin hän kutsuu tätä hengellistä isäänsä, koska hän oli ollut Israelin wahwana suojeluksena wihollisia wastaan. Ja sitten hän ei enää häntä nähnyt. Silloin Elisa surussaan repäsi waatteensa. Mutta Elian mantteli oli poislähteneeltä jäänyt; sen Elisa nosti maasta ja palasi Jordanille. Seisoessaan weden reunalla, Elisa taisteli ensimmäisen uskontaistelunsa isänsä poislähdön jälkeen, ja sai selwän todistuksen siitä, että Elian Jumala antoi Henkensä olla Elisankin kanssa. Hän otti Elian manttelin, löi sillä weteen ja puhui rohkeasti: „Kussa on nyt Herra Elian Jumala?" Ja wesi hajosi molemmille puolille ja Elisa meni kuiwana ylitse. Elian henki lepäsi todella Elisan päällä. — Mikä rakkaus ja kunnioitus osoitakse tässä Elisan ja „profetain poikien" puolelta Eliata kohtaan! Kuinka woisi muulla tawalla ollakaan, kun Herran totuuden ja rakkauden Henki niin woimallisesti waikutti Eliassa! kaikki, jotka Herraa pelkäsiwät, tunsiwat tämän rakkauden woiman. Herran palwelijassa Eliassa oli se nöyryyttä, kun hän ei kenellekään ilmoittanut poislähdöstään. Kuinka ylewä ja ihmeellinen oli se armo, jonka Herra tässä osoitti uskolliselle palwelijalleen! Ei edes Mooseskaan saanut niin suurta kunniata osakseen. Kuoleman kauhuja tuntematta pääsi hän Herransa luo iankaikkiseen kirkkauteen ja kunniaan.

Profeta Elia on Wanhantestamentin „woiman mies"; ei kukaan muu profeta ole niin woimallisia töitä tehnyt kuin hän. Hän on wanhan liiton woimassa-pitäjä ja uudistaja wielä suuremmassa merkityksessä kuin Samuel

sitä oli. Ja jos joku uudistus Israelin waltakunnassa olisi ollut mahdollinen, niin olisi se warmaan Elian aikana tapahtunut. Mooses ja Elia kelpaawat sentähden edustamaan wanhaa liittoa. Semmoisina wanhan liiton edusmiehinä he näkyiwätkin kunniassa ja kirkkaudessa kirkastuksen wuorella täydellisemmän liiton esimiehen, Herransa Kristuksen seurassa (Matt. 17, 3). Elian hengessä ja woimassa tuli myös Kristuksen edeltäkäwijä (Luuk. 1, 17; Mal. 4, 5; Matt. 11, 14).

---

67. Profeta Elisa.

Isä oli mennyt pois, mutta poika jäi isän töitä jatkamaan. Elisa oli todella ollut uskollisena poikana Elialle. Ja hän saikin, niinkuin esikois-poika ainakin, kahdenkertaisen perinnön poismenneen isän hengestä. Elisan syntyperä on tunnettu. Hän oli peltomies ja Safatin poika, kotoisin Abelmehola'sta Jordanin warrella. Kuinka Elia Herran käskystä kutsui hänen profetaksi, ja kuinka Elisa jätti hywästi rakkaat wanhempansa ja heti seurasi Eliata, on jo kerrottu. Ja kuinka Elisa uskollisesti seurasi rakasta opettajaansa ja hengellistä isäänsä aina tämän poislähtöön saakka, on myös edellisessä kerrottu.

Kun Elisa palasi matkaltansa Jordanille, jossa hän oli kokenut katkerata surua rakkaan isäntänsä poislähdön tähden, mutta myös suurta lohdutustakin, kun hän niin woimallisesti tunsi Elian Jumalan olewan hänen kanssansa, tuli hän Jerikoon. „Profetain pojat“ käywät hänelle täällä wastaan ja antawat hänelle kunnioituksen, sillä he näkewät Elian hengen lepääwän hänen päällänsä. Ja he tietäwät, että Elisa nyt Elian jälkeen oli olewa heidän isänsä ja johdattajansa. Jerikossa ollessaan paransi Elisa asukasten pyynnöstä weden heittämällä suo-

laa lähteesen. Sitten läksi hän Betheliin. Tiellä sinne, hänen ollessaan jo lähellä kaupunkia, tuli poikia Elisalle wastaan, jotka pilkkasiwat häntä, sanoen: „Mene ylös, paljaspää, mene ylös, paljaspää"; he oliwat siis kuulleet, että Elia oli mennyt ylös taiwaasen ja pitiwät sitä pilkan aineena. Tämmöinen puhe oli Jumalan pyhyyden ja kunnian häpäisemistä, eikä woinut jäädä rankaisematta, tuli se kenen suusta hywänsä. Elisa „kirosi heitä Herran nimeen", ja silloin tuli kaksi karhua metsästä, jotka repiwät kuoliaaksi 42 näitä pilkkaawaisia nuorukaisia. — Kyllä oli Jerobeamin asettama wasikanpalwelus Bethelissä ja ylimalkain luopumus Herrasta Israelissa kantanut surkeita hedelmiä, kun pojat eli nuorukaiset näin röyhkeällä tawalla pilkkaawat pyhiä asioita! Herra oli sanansa siihen aikaan enemmän kuin Uudentestamentin ajalla pannut profetainsa suuhun ja woimansa profetainsa waltaan, ja tämmöisen profetan pilkkaaminen osoitti sekin jo luopumusta Herrasta. Kun turmelus ja paatumus tulee nuorukaisiin ja lapsiin, silloin on jo yhteiskunta alkanut kypsyä Herran wihan tuomioille. Rangaistus näille nuorukaisille on katsottawa merkiksi, joka osoitti, että Herra wielä tahtoi kutsua kansaansa parannukseen. Aika oli tulewa, jolloin ei enää tämmöisiä merkkejä annettu.

Tähän aikaan hallitsi Israelissa Ahabin toinen poika Joram. Hänen sotaretkellään Juudan ja Edomin kuninkaitten seurassa Moabilaisia wastaan*) oli Elisa mukana, ja profetan rangaistuspuhe Joramille (2 Kun. 3, 13. 14) sekä muut tapahtumat tällä retkellä oliwat woimalliset kolkutukset kuninkaan omaantuntoon. Sen jälkeen tapaamme Elisan taas waeltawan kansan keskellä auttamassa ja tukemassa „profetain poikia" ja kaikkia uskollisia Israelissa. Yhdelle profetan leskelle, jonka pojat oliwat joutua

*) Katso s. 522.

orjuuteen isän welan tähden, toimitti Elisa awun, kun astiassa olewa öljy, joka oli lesken ainoa omaisuus, lisääntyi ihmeellisellä tawalla (2 Kun. 4, 1—7). Toinen Jumalata pelkääwäinen, Sunemissa asuwa waimo, joka usein oli rawinnut Elisaa ja tehnyt eri huoneen talossaan profetaa warten, jotta hän saisi milloin tahtoi sinne poiketa ja siellä asua, sai kokea Elisan kautta monta ihmeellistä siunausta. Profetan lupauksen mukaan sai hän wanhalla iällään pojan. Kun tämä poika sittemmin kuoli, tuliwat wanhemmat suureen murheesen, ja äiti läksi itse Karmelin wuorelle tapaamaan Elisaa. Suruissaan syleilee hän profetan jalkoja, ja kun Gehasi, profetan palwelija, tahtoo häntä estää siitä, sanoo Elisa: „Anna hänen olla, sillä hänen sielunsa on murheellinen, ja Herra on minulta sen salannut eikä ilmoittanut minulle". Elisa tahtoi nyt heti lähettää palwelijansa laskemaan profetan sauwan pojan päälle, että hän heräisi jälleen, mutta Sunemin waimo ei päästä hänen jalkojaan, waan waatii häntä itseään tulemaan. Silloin läksi Elisa. Kowasti sai hän taistella rukouksessa ja jonkun aikaa odottaa (2 Kun. 4, 33—35), mutta wihdoin awasi poika silmänsä ja jäi elämään. Ja niin sai äiti poikansa jälleen. — Tässä kertomuksessa näkyy profeta Elisan suuri rakkaus tätä waimoa kohtaan. Semmoinen rakkaus ja huolenpito kaikista apuatarwitsewaisista ja murheellisista on kaikissa Herran oikeissa profetoissa ollut. Erityisen, Jumalan antaman lahjan kautta oli Elisalla, samoin kuin monella muullakin profetalla, mahdollista nähdä ja tietää kaukanakin tapahtuwia asioita. Lesken pojan kohtalo, waikka se niin läheltä koski Elisaa, oli häneltä kuitenkin salattu. Elisan palwelija Gehasi juoksi edellä ja laski profetan sauwan pojan kaswoille, waikka Elisa itse tuli perästä, mutta poika ei herännyt. Tämä näyttää, ettei profetan seuraaminen tahi jonkun wälikappaleen käyttäminen tee ihmistä mahdolli=

seksi Herran töitä toimittamaan, waan siihen tarwitaan todellista Herran tykö kääntymistä ja uskowaista sydäntä.

Sen jälkeen oli Elisa Gilgalissa ja auttoi „profetain poikia“ ja muuta kansaa näljänhädän aikana. Yksi „profetain pojista“ oli ymmärtämättömyydessään pannut ruuaksi kelpaamattomia hedelmiä liemipataan, mutta Elisa teki ruuan heille kuitenkin nautittawaksi. Ja Elisan uskon ja luottamuksen kautta riittiwät 20 ohraista leipää 100 miehelle atriaksi, niin että wielä jäi jäljelle (2 Kun. 4, 38—44). Toisen kerran auttoi taas Elisa suuressa köyhyydessä eläwiä „profetain poikia“ siten, että hän osoitti heille, mistä heidän piti rakennustarpeensa ottaa ja saattoi weteen uponneen kirween tulemaan weden pinnalle (2 Kun. 6, 1—7). Tällä lailla waelsi profeta Elisa kansansa keskellä ja auttoi kaikkialla apua tarwitsewia. Ja paljon olisi kansa woinut apua saada, jos waan olisi uskoa ollut.

Mutta myöskin pakanat saiwat Elisan kautta tuta, kuinka woimallinen auttaja Israelin Jumala on niille, jotka häneen turwautuwat. Syrian kuninkaalla Benhadad II:lla oli sodanpäämies nimeltä Naeman, joka oli kuuluisa mies ja suuressa arwossa pidetty herransa edessä, sillä hän oli monta woittoa saanut Syrialaisille. Kunniata ja rikkautta siis miehellä oli; ei mitään tämän maailman hywyyttä häneltä puuttunut. Silloin tapasi hänet tuo kauhea spitalitauti;*) se uhkasi kaikki häwittää. Mutta tämä wastoinkäyminen oli hänelle annettu Jumalalta; se tarkoitti Naemanin ja kenties monen muun parasta, sillä se johdatti häntä Jumalan tykö. Ja wäli-

*) Spitali on kauhea ja tuskallinen tauti; sitä on löytynyt ja löytyy wieläkin monta eri laatua. 4 Moos. 12, 12 antaa siitä selwän, mutta kauhean kuwan. Päästyään woimaan ihmisessä, kuihduttaa se jäsenet, muuttaa ihon ja mädättää lihan, niin että ihminen tulee ikäänkuin „waeltawaksi haudaksi“.

kappaleena tässä johdattamisessa käytti Jumala pienen tytön, joka oli ryöstetty Israelin maalta ja nyt palweli Naemanin emäntää. Tyttönen, joka oli kotonaan oppinut tuntemaan Jumalan, ei ollut häntä wieraalla maallakaan unohtanut. Hän oli uskollinen isäntäwäelleen ja tarkoitti heidän parastaan, ja sentähden sanoi hän emännällensä: „Oi, jos herrani olisi profetan tykönä, joka on Samariassa, kyllä hän parantaisi hänen spitalista“. Tämä tyttösen sana herätti Naemanin toiwoa. Mitä rikas ihminen ei koettaisi, päästäkseen semmoisesta pahasta, kuin spitalitauti oli? Syrian kuninkaallekin oli Naemanin terweys kallis; hän sentähden käski Naemanin lähteä Israelin maalle ja kirjoitti hänen mukanaan kirjeen Israelin kuninkaalle. Naeman läksi matkaan, ottaen mukaansa 10 leiwiskää hopeata, 6000 kultarahaa ja 10 juhlapäiwän pukua. Kun Joram luki kirjeen, jossa Syrian kuningas pyytää häntä parantamaan Naemanin spitalin, repäisi hän waatteensa hämmästyksessä; kuinka hän woisi ketään parantaa spitalista? Syrian kuningas etsii selwästi tilaisuutta ryhtyä sotaan Israelia wastaan; niin ajatteli Joram. Hänen isänsä aikana oli Jumala tehnyt ihmeellisiä asioita Elian kautta ja hän itsekin oli Elisan kautta saanut nähdä Jumalan suurta woimaa; — nyt hän ei tietänyt oliko apu mahdollinen ja mistä se olisi saatawa! Neuwotonna seisoi hän. Ja auttamatta olisi Naeman saanut palata maallensa, ellei Jumala olisi ohjannut asioita toisin.

Elisa lähetti Joramille sanan ja pyysi kuningasta lähettämään Naemanin hänen luokseen. Suuren seurueensa kanssa, waunuineen ja tawaroineen pysähtyi Naeman Elisan asunnon eteen. Mutta Israelin Jumala ei anna apuansa palkan tähden, eikä hän siitä kunniasta huoli, että ihminen häntä etsii, olkoon se kuinka ylhäinen tahansa. Jumalan antamat lahjat owat armolahjoja, ja semmoisina

owat ne myös nöyryydessä wastaanotettawat. Sitä täytyi Naemaninkin oppia. Sentähden ei Elisa tullut ulos, waan lähetti ainoastaan palwelijansa sanomaan Naemanille: „Mene ja pese itsesi 7 kertaa Jordanissa, ja lihasi tulee entiselleen ja puhtaaksi". Mutta Naeman, luottaen rikkauteensa ja waltaansa, istuu waunuissaan ja odottaa, että profeta toki tulisi ulos häntä kumartamaan ja jollakin ulkonaisella keinolla häntä parantamaan. Nyt hän tuli ylpeydessään loukatuksi, eikä ymmärtänyt, että wesi taitaisi niin korkeita asioita matkaansaattaa. „Eikö Abanan ja Farfaran wirrat Damaskossa ole paremmat kaikkia Israelin wesiä?" Wihoissansa, pettyneillä toiweilla ja arwatenkin ylenkatsoen Israelin profetaa, läksi Naeman waeltamaan kotiapäin.

Koko Naemanin parannusmatka oli näin mennä itse edestään. Mutta hänen palwelijansa oliwat herraansa ymmärtäwäisemmät. He pyytäwät herraansa kuitenkin tekemään, niinkuin profeta oli sanonut; sillä eihän hän mitään waikeata ollut käskenytkään. Tällä neuwollaan he osoittawat sekä huolenpitoaan isännästään että rakkautta häneen. Naeman ei ylenkatso palwelijain neuwoa, waan seuraa sitä; ja se oli hänelle onneksi. Hän leppyy wihastaan, ja kun he saapuwat Jordanille, menee hän ja pesee itsensä 7 kertaa wirrassa, niinkuin Elisa oli käskenyt, ja, mikä ihme! — hän paranee spitalitaudista. Nyt wasta uskoo hän, että wesi taitaa korkeat asiat matkaansaattaa, ja hän tietää, että Israelin Jumalan woima on suuri. Sydän täynnä riemua ja kiitollisuutta kääntyy hän takaisin profetan tykö. Nyt ei hän enää waadi profetaa tulemaan ulos, waan lähtee itse hänen luokseen ja lausuu hänen edessään tämän jalon tunnustuksen: „Katso, nyt minä tiedän, ettei yhtäkään Jumalaa ole kaikessa maassa, waan Israelissa". Kiitollisuutensa osoittamiseksi waatii hän Elisaa ottamaan lahjoja; mutta profeta ei ota häneltä

mitään. Silloin pyytää Naeman nöyrästi, että hän saisi ottaa sen werran maata kuin kaksi muulia kantaa, että hän siitä saisi tehdä alttarin kotimaassaan. Nyt oli hän löytänyt Jumalan, joka auttaa; häntä tahtoo hän nyt palwella. Ei hän tahdo enää epäjumalia palwella. Elisa toiwottaa hänelle jäähywäiseksi: „mene rauhaan"; ja niin Naeman lähtee matkustamaan omalle maallensa takaisin. — Kuinka ihana ja opettawainen on tämä kertomus! Jumalan armollinen johdatus ja ihmeellinen apu tässä selwästi näkyy. Niinikään näyttää se, että ihmisen tulee täydellä luottamuksella ja nöyryydessä ottaa waaria Herran sanasta; silloin tulee hän autetuksi ja saa sydämmestä kiittää Herraa, niinkuin Naemanin käwi. **Autuas on se, jonka apu Jaakobin Jumala on, jonka toiwo Herrassa hänen Jumalassansa on** (Ps. 146, 5).

Elisan palwelijassa Gehasissa syntyi tawaran himo, kun hän näki Naemanin wiewän pois kaikki lahjaksi tuodut kalliit tawarat. Hänen herransa ei mitään tawarata ottanut; siitähän Gehasin olisi pitänyt ymmärtää, ettei tämä tawara ollut heille otollinen. Mutta Gehasi ei ollut kätkenyt herransa sanoja sydämmeensä eikä seurannut hänen esimerkkiään, sentähden hän nyt eksyi suureen syntiin. Hän juoksi Naemanin perästä ja pyysi isäntänsä nimessä leiwiskän hopeata ja kahdet juhlapäiwän waatteet kahdelle nuorukaiselle „profetain pojista", jotka muka juuri äsken oliwat tulleet profetan tykö. Naeman antoi sen mielellään, ja waati häntä ottamaan 2 leiwiskää hopeata. Gehasi otti tawarat ja kätki ne huoneesen. Hän luuli, himonsa sokaisemana kuin oli, ettei hänen herransa tietäisi mitään tästä hänen walheestansa ja warkaudestansa. Mutta Elisa sen tiesi ja kysyi kohta häneltä, tahtoen häntä waroittaa ja koetella: „Kustas tulet, Gehasi?" Kun tämä röyhkeästi wäittää ei olleensa missään, kohtaa rangaistustuomio hänet heti. Elisan sanan mukaan tarttui hä-

neen heti Naemanin tauti, ja hän lähti pois spitalisena kuin lumi. — Gehasi antaa meille kauhistawan esimerkin siitä, kuinka sen käy, joka on alinomaa tilaisuudessa kuulla Herran sanaa ja nähdä hywää esikuwaa, eikä näistä ota waaria. Samallaisina esimerkkinä owat meille Uudessa testamentissa Juudas sekä Ananias ja Safira.

Naemanin tulo Israeliin ja parantuminen oli kuningas Joramille taas uusi opetus ja muistutus siitä, kuinka suuri turwa hänellä saattaisi olla Israelin Jumalassa. Herra pitkämielisyydessään ei jätä häntäkään kutsumatta parannukseen, waikka hänen äitinsä ja isänsä synnit yhä huutawat kostoa. Ja Herra wielä usiampia kertoja Elisan kautta woimallisesti kolkuttaa hänen sydämmensä owea. Kun Syrialaiset taas tekiwät hyökkäyksen Israelin waltakuntaan, auttoi Elisa Israelin kuningasta ja ilmoitti hänelle Syrialaisten retket ja wäijymisen yritykset, niin että ne usein saatiin tyhjäksi tehdyksi. Syrian kuningas tuli tästä murheelliseksi ja luuli, että joku hänen miehistänsä olisi pettäjä ja pitäisi Israelin kuninkaan puolta. Mutta kun yksi hänen palwelijoistansa ilmoitti, että Israelissa on profeta, joka tietää wihollisten salaisimmatkin aikeet ja puhuu ne kuninkaallensa, lähetti Syrian kuningas sotawäkeä ottamaan kiinni Elisaa. Sotawäki tuli waunuineen ja hewosineen yöllä ja piiritti Dotanin kaupungin, jossa profeta sillä kertaa oleskeli. Kun Elisan palwelija aamulla meni huoneesta ulos, katso, suuri sotajoukko piiritti kaupungin. Hämmästyneenä tulee hän ja ilmoittaa herrallensa, mitä on tapahtunut, ja lausuu: „Woi herrani, mitä nyt teemme?“ Mutta Elisa tietää itsensä olewan hywässä turwassa ja sanoo hänelle: „*Älä pelkää, sillä meillä on useampi puolellamme kuin heillä*“. Ja palwelija sai nähdäkin, että niin oli. Sillä Elisan rukouksen johdosta awasi Herra palwelijan silmät, niin että hän näki, ja katso, koko wuori oli täynnä

tulisia waunuja ja hewosia Elisan ympärillä. Ja nämä taiwaalliset sotajoukot pelastiwat profetan tälläkin kertaa. Elisa rukoili Herraa, että hän löisi Syrialaiset sokeudella; ja tässä heidän sokeudessaan hän johdatti heidät Samarian kaupunkiin. Kun heidän silmänsä siellä Elisan rukouksen johdosta taas awattiin, niin oliwat he keskellä wihollisiansa. Kuningas Joram, joka mielellään olisi hukuttanut tahi wangiksi ottanut tämän sotajoukon, osoitti tässä tilaisuudessa kunnioitusta Elisaa kohden, kun hän kysyy: „Isäni, lyönkö minä heidät?“ Ja kun Elisa kielsi sitä tekemästä, noudatti hän hänen neuwoansa, syötti ja juotti Syrialaiset ja lähetti heidät kuninkaansa luokse takaisin. Tämä tapaus oli sekä Syrialaisille nöyryyttäwä, että Israelin kuninkaalle undeksi kehoitukseksi turwautumaan Jumalan apuun. Sillä kertaa lakkasiwat sotaretket Israelin maalle. — Kuinka turwallista on istua „Korkeimman warjeluksessa!“ (Ps. 91, 1. 2). Ja kuinka ihanata lienee, tämän aistillisuuden werhon poistettua, saada nähdä Jumalan taiwaallisia sotajoukkoja! **Herran enkeli piirittää niitä, jotka häntä pelkääwät ja pelastaa heitä** (Ps. 34, 8).

Kuningas Joram ei tämänkään tapauksen johdosta tehnyt todellista parannusta Herran edessä. Sen osoittaa hänen käytöksensä sittemmin Elisaa kohtaan Samarian piirityksen aikana. Herra ei kuitenkaan wielä Joramia hyljännyt; hän kutsuu häntä wielä tuntuwammin, kolkuttaa hänen sydäntänsä wielä kuuluwammin. Sota syttyi uudelleen Syrialaisten kanssa ja Samaria joutui piiritetyksi. Siitä on jo kerrottu Israelin kuningasten kertomuksessa. Hirmuinen näljänhätä oli kaupungissa, niin että yksi waimo keitti ja söi oman poikansa. Ja kuningas, nähtäwästi wihoissaan Elisaan, että hän waan kehoitti parannukseen eikä julistanut mitään apua, lausui walan kautta: „Jumala tehköön minulle sen ja sen, jos

Elisan Safatin pojan pää tänäpänä on pysywä hänessä", ja antoi jo käskyn tämän täyttämisestä. Elisa istui huoneessansa ja siellä oliwat myös kansan wanhimmat, jotka luultawasti oliwat tulleet hänen tykönsä lohdutusta ja neuwoa saamaan tällä ahtaalla ajalla. Jo ennen kuin sanansaattaja tuli, sanoi Elisa wanhimmille: „Oletteko nähneet, kuinka se murhamiehen poika on lähettänyt ottamaan minun päätäni pois?" ja käski heidän sulkea owen ja syöstä sanansaattajan ulos. Mutta Joram oli heti katunut antamaansa käskyä ja itse juossut sanansaattajan jälkeen Elisan huoneelle. Nyt hän ei enää uhkaa Elisaa, hän waan epätoiwoisena ja katkeralla mielellä walittaa: „Tämä paha tulee Herralta, mitä minä enää odotan Herraa?" Kuningas tahtoo ikäänkuin sanoa: Herra rankaisee meitä niin kowasti, ettei meillä enää ole mitään armon ja awun toiwoa, waikka sinä turhaan puhut, että Jumalalta tulee apua odottaa. Missä on nyt sinun Jumalasi? Silloin sanoo Elisa: „Kuulkaat Herran sanaa; näin sanoo Herra: huomenna tähän aikaan maksaa yksi wakkanen*) pieniä jauhoja siklin**) ja kaksi wakkasta ohria siklin Samarian portissa". Kun kuninkaan siwulla olewa päämies tähän iwaten sanoo: „Katso, jos Herra wielä tekisi akkunat taiwaasen, kuinka se tapahtuisi?" wastaa Elisa hänelle: „Katso, omin silmin sinä sen näet, mutta et ole siitä syöpä". Kuningas itse oli ääneti.

Samana yönä antoi Herra Syrialaisten kuulla waunujen, hewosten ja suuren sotawäen äänen, niin että he käsittämättömän kauhun waltaamina läksiwät pakoon jättäen koko leirinsä ja tawaransa. Neljän spitalisen miehen kautta tuli asia kaupungissa tunnetuksi aamulla warhain

*) Wakkanen = Seah, joka oli 1/3 Efaa (katso s. 195), ja nähtäwästi wastaa 6,7 litraa eli noin 2 1/2 kanaua.

**) Siklistä katso s. 227. Hinta oli erittäin halpa, katsoen silloista näljän hätää.

(2 Kun. 7 l.). Kaupungin kansa läksi ulos ja saiwat niin runsaan saaliin Syrialaisten leirissä, että näljänhätä kerrassaan oli poistettu. Mutta se päämies, joka oli epäillyt Herran Elisan kautta lausuttua sanaa, poljettiin wäentungoksessa kuoliaaksi kaupungin portissa, johon kuningas oli hänen asettanut järjestystä pitämään. — Kuinka selwän todistuksen tämä tapaus antaa Jumalan ihmeellisestä awusta! Tämä on mahtawa herätyshuuto koko Samarialle ja Israelin kansalle. Ja erittäin Joramin olisi tästä pitänyt ymmärtämän mitä hänen rauhaansa sopii.

Joramin aikana oli koko Israelin maassa kallis aika, joka kesti 7 wuotta. Tämän profeta Elisa jo ennusti edeltäpäin ja käski Sunemin waimoa huonekuntinensa matkustamaan siksi aikaa Filistealaisten maalle. Myöskin tämä kowa aika oli herätyshuuto Joramille ja perikatoansa kohden rientäwälle Israelin kansalle. Se oli erityinen armo Herran puolelta, että hän palwelijansa Elian ja Elisan tähden ja kautta antoi kansan saada niin monta ja woimallista kutsua parannukseen. Mutta kuningas Joram pysyi entisessä mielessään eikä tehnyt parannusta. Rangaistustuomiot, jotka oliwat julistetut Ahabin huoneen yli, lähestyiwät nopein askelin täyttymistään. Elisa läksi nyt täyttämään, minkä Herra jo oli käskenyt Elian tehdä (1 Kun. 19, 15), waan joka nähtäwästi Herran pitkämielisyyden tähden tähän asti oli jäänyt täyttämättä: hän läksi Damaskoon ja julisti Hasaelille, että hän oli tulewa Syrian kuninkaaksi. Tätä julistaessaan itkee profeta, sillä hän näkee, kuinka paljon kauhistusta tämä Hasael oli tuottawa Israelille. Sen jälkeen tappoi Hasael kuningas Benhadadin ja tuli itse kuninkaaksi. Ja waltaan päästyään, rupesi hän heti sotimaan Israelia wastaan. Kuinka Joram haawoittui tässä sodassa ja läksi Jisreeliin haawaansa parantamaan, kuinka Elisa an-

toi yhden „profetain pojista" lähteä Ramothiin ja woi-della Joramin päämiehen Jehun kuninkaaksi ja kuinka Jehu hirmuisella tawalla häwitti koko Ahabin huoneen, — siitä on jo ennen puhuttu. Profeta Elisa eli ja toimi Israelissa wielä Jehun ja Joahaan hallitusten aikana, waikkei Raamattu kerro mitään näistä hänen toimistaan. Joahaan pojan Joaan aikana sairasti Elisa kuolintautiansa, ja, niinkuin jo edellä on kerrottu, Joas teki hänelle kunnian ja tuli hänen tykönsä. Elisan wiimeinen toimi oli ilmoittaa Joaalle woittoa Syrialaisten yli. Hän käskee kuninkaan jännittämään joutsensa, ja hänen ampuessaan nuolen ulos akkunasta itään päin, laskee profeta kätensä kuninkaan kätten päälle, sanoen: „Pelastuksen nuoli Herralta, pelastuksen nuoli Syrialaisia wastaan". Uskossa Herraan ja yksistänsä uskossa oli kuningas woittawa. Se osoitetaan hänellä wielä toisen kuwan kautta, kun profeta käskee hänen lyödä nuolilla maata wastaan. Sen jälkeen ei Raamattu enää kerro mitään profeta Elisasta. Kun Elisa oli kuollut ja haudattu, tapahtui se ihme, että eräs kuollut mies, joka heitettiin profetan hautaan ja sattui hänen luihinsa, wirkosi jälleen elämään (2 Kun. 13, 20. 21).

Profeta Elisan toimi ja waellus Israelin kansan keskellä oli wähän toisenlainen kuin hänen isänsä ja opettajansa Elian. Elia oli niinkuin kuluttawainen tuli; Israelin jumalattomuus näännytti hänen rakastawaisen sydämmensä, saattaen hänet suuriin ahdistuksiin, ja kiiwaus Jumalan kunnian puolesta ohjasi kaikki hänen toimensa. Elisa tosin pani toimeen Jumalan rangaistustuomioita, esim. woitelemalla Hasaelin ja Jehun, mutta hänen waikutuksensa oli kuitenkin parhaastaan awuntekoa, parantamista ja lohduttamista. Kansansa keskellä waeltaen johdatti hän „profetain poikia", auttoi köyhiä ja sorretuita, tuki uskossa heikkoja sekä ylhäisten että alhaisten

keskeu, paransi sairaita, kaikkialla woimallisten merkkien kautta kääntäen ihmisten mielet iankaikkisen auttajan ja parantajan tykö.

Profeta Joona.

Profeta Elisan jälkeen waikutti Israelin waltakunnassa Jerobeam II:sen aikana (2 Kun. 14, 25) Joona, Amitain poika, Gat-Heferistä Sebulonin maalta kotoisin. Hän ennusti Jerobeamille woittoa Syrialaisten yli; mutta hänen toimestaan Israelin maalla ei Raamattu kerro mitään muuta. Joonan kirja antaa meille opetuksista rikkaan kertomuksen hänen toimestaan Niniwessä, Assyrian suuressa pääkaupungissa*). Herra lähetti Joonan

*) Assyrian pääkaupunki Ninua eli Nineve oli olemassa jo ainakin wuonna 1800 e. Kr. Yhdistyneitten Babylonialaisten ja Medialaisten kautta se häwitettiin noin w. 608 ja senjälkeen katoaa Niniwe kokonaan historiasta. Kreikkalainen Xenofon tapasi kuuluisalla retkellään n. w. 400 e. Kr. Niniwen paikan, jonka hän kutsuu Mespilaksi, aiwan häwitettynä ja autiona. Wuonna 1820 keksittiin Niniwen rauniot wähän matkan päässä Tigris-wirrasta wastapäätä Mosulin kaupunkia, ja wuonna 1845 aljetut ja sittemmin yhä jatketut kaiwamiset eiwät ole ainoastaan wahwistaneet wanhan Niniwen aseman, waan owat wielä päiwän waloon saattaneet ennen aawistamattomia asioita. Eräässä kukkulassa, joka laajuudeltaan on 800 metriä pitkä, 400 leweä ja 20 m. korkea, ja jonka kyljessä ruohokentällä sijaitsee pieni turkkilainen kylä Kujundschik, on keksitty maan sisästä monen suuren palatsin rauniot, joitten seassa Sanheribin 71 huonetta sisältäwän palatsin sekä Assurbanipalin eli Sardanapalin mainion palatsin. Wiime mainitussa löydettiin myös Assyrian kuninkaitten kirjasto, jossa oli monta tuhatta kirjoitettua, wielä osaksi hywästi säilynyttä sawitaulua; nämä owat nykyään säilytetyt Lontoon isossa museossa. Nämä taulut, joitten kirjoitusta on wähitellen opittu lukemaan ja ymmärtämään, walaisewat suuresti Assyrian historiata ja antawat todistuksen monellekin Raamatussa kerrotulle asialle. Osia Niniweä ympäröiwästä muurista on myös löydetty.

sinne saarnaamaan parannusta. Tämä osoittaa selwästi että Herra oli kyllästynyt kansaansa, jonka hylkäämys jo lähenikin, ja että hänen aikomuksensa oli ottaa pakanat kansakseen.

Herra antoi käskyn Joonalle lähtemään Niniween „saarnaamaan sitä wastaan" s. o. ilmoittamaan kaupungin asukkaille, että perikato uhkaa heitä heidän syntiensä tähden. Hänen piti ilmoittaman, että kaupunki oli hukkuwa 40 päiwän kuluttua. Mutta Joona ei tahtonut sinne mennä, sillä ensiksi oli Niniwe pakanain maalla ja kansan keskellä, joka oli wihollinen Israelin kansalle, ja toiseksi ajatteli hän, että Herra kenties tapansa mukaan on armollinen ja laupias ja antaa katuwaisille Niniweläisille anteeksi (Joon. 4, 2), ja silloin käwisi profetan sana arwottomaksi, tahi Israel, joka oli Herran kansa, tulisi häpiään pakanain rinnalla. Sentähden läksi hän Jafoon*) ja astui siellä haahteen mennäksensä kaukaiseen Tarsikseen**). — Joona ei siis tahtonut noudattaa Herran käskyä, waan aikoi tehdä oman mielensä mukaan. Tämä osoittaa lankeemusta ja uppiniskaisuutta. Uppiniskainen mieli tekee ihmisen myös sokeaksi. Joona luuli todellakin woiwansa paeta Herraa ja hänen käskyjänsä. Moni ihminen hylkää samalla tawalla Jumalan kutsumuksen, jonka hän sanassansa ilmoittaa, ja pakenee maailman hyöriwiin toimiin ja huwituksiin.

Mutta Herra on uskollinen eikä jätä eksyksissä kulkewata palwelijataan. Suuri ilma nousi merellä, niin että laiwa oli hukkumisen waarassa, ja haaksimiehet pelwossaan awuksi huusiwat kukin jumalatansa. Mutta Joona nukkui haahden sisimmäisessä osassa, niin että haah-

*) Uuden testamentin Joppe ja nykyinen Jaffa.

**) Tarsis, Kreikkalaisten ja Roomalaisten Tartessus, nykyisen Espanjan etelärannalla. Tarsis-laiwoiksi kutsuttiin kaikkia kaukaisilla merillä kulkewia aluksia.

denhaltijä meni hänen luokseen ja sanoi hänelle: „Miksis nukut? Nouse ja rukoile Jumalatasi, että Jumala muistaisi meitä, ettemme hukkuisi“. Ja haaksimiehet, jotka luuliwat, että jumalat jonkun erityisen synnin tähden oliwat lähettäneet näin hirmuisen ilman, heittiwät hädissänsä arpaa, jotta saisiwat tietää, kuka heistä oli syyllinen. Kun nyt arpa lankesi Joonalle ja haaksimiehet waatiwat häntä ilmoittamaan, kuka ja mistä kansasta hän oli ja mitä hän oli tehnyt, herää Joonan omatunto ja hän ilmoittaa olewansa hebrealainen ja paenneensa Herran edestä. Silloin miehet pelkäsiwät ja sanoiwat Joonalle: „Miksis näin teit?“ sillä he oliwat kuulleet Israelin Jumalasta ja hänen suuresta woimastaan. Miesten ollessa epätietoisina, mitä he hänelle tekisiwät, että meri tywentyisi, sanoo Joona sywässä rikollisuuden tunnossa heille: „Ottakaat minä ja heittäkäät mereen, niin meri teille tywenee; sillä minä tiedän, että tämä suuri ilma tulee teidän päällenne minun tähteni“. Miehet eiwät ensin tahdo tehdä sitä, mutta kun he turhaan owat koettaneet soutamalla saawuttaa maata, huutawat he wihdoin Herran tykö, ettei hän „lukisi heille tätä wiatonta werta“, ja heittäwät Joonan mereen. Ja meri asettui lainehtimasta. Mutta miehet pelkäsiwät Herraa ja uhrasiwat poltto-uhria sekä tekiwät lupauksia uhrataksensa enemmän matkansa perille päästyänsä. — Onnellinen se eksyksissä waeltawa ihminen, jota Herra etsii, sillä silloin saattaa hän wielä tulla pelastetuksi. Herra ei jättänyt palwelijatansa Joonaa omille teillensä waeltamaan, waan etsi häntä ja toi hänet takaisin. Suuri tuuli oli todellakin, niinkuin haaksimiehet luuliwat, Jumalan lähettämä heidän tähtensä. Eläwä Jumala ja kaikkien Luoja käyttää luonnonwoimiakin tarkoituksiinsa, samalla kuin hän johdattaa ihmisten sydämmiä. Pakanalliset haaksimiehet owat tässä hurskaammat kuin Joona; sillä he huutawat apua jumaliltansa, mutta Joona on

tukahuttanut omantuntonsa waroittawan äänen ja nukkuu surutonna haahdessa. Wasta arwan sattuminen häneen herättää Joonan omantunnon. Nyt hän tuntee kuinka pahasti hän on tehnyt ruwetessaan kowakorwaisekſi Herran sanalle, ja hän katuu tekoansa. Joonan katumus on sywä ja wilpitön, sillä hän tahtoo myös kärsiä rangaistuksen pahantekonsa tähden. Hänessä on nyt selwä oikeudentunto; koska hän on rikoksellinen ja myrsky merellä on hänen tähtensä tullut, niin heitettäköön hän mereen, jotta muut syyttömät pelastuisiwat. Haaksimiesten ajatus, että tämä tawaton myrsky oli tullut jonkun syntien tähden, oli siis aiwan oikea. Waikka he oliwat pakanoita, ymmärsiwät he tämän asian. Kuinka moni kristitty, jolla kuitenkin on tilaisuus tutkia Jumalan sanan aarteita, hylkää Herran merkit ja paaduttaa itsensä synteihinsä! Joona ei suinkaan tietänyt toiwoa pelastusta, kun hän heitettiin mereen. Joona itse sekä haaksimiehet oliwat warmat siitä, että hän lähtisi wiimeiselle retkelleen ja saisi astua iankaikkisen tuomarin eteen. Mutta Herran tiet owat ihmeelliset, ja hänellä oli oma tarkoituksensa Joonan kanssa.

Herra toimitti ison kalan,*) joka nieli Joonan. Kolme päiwää ja kolme yötä oli Joona kalan watsassa, ja hän huusi Jumalan tykö, ja Jumala auttoi häntä ja käski kalan oksentamaan Joonan maalle. — Ihmeellinen oli Joonan pelastus. Hänen ahdistuksensa ja tuskansa oli suuri (2, 3—8) ja hän tunsi itsensä hyljätyksi ja kadotuksen omaksi. Tässä hädässään huusi hän Herran tykö ja Herra auttoi häntä. Monelle ihmiselle käypi tie pelastukseen sywän ahdistuksen läpi (Syr. 2, 5). Siinä oppii ihminen selwästi näkemään synnin kauhistuksen ja oman wiheliäisyytensä; mutta sen kautta tulee Herran armo ja Jesuksen weren lunastus hänelle oikein rakkaaksi ja kalliiksi.

*) Tämä kala ei ollut walas, waan kenties hai-kala.

Joona on tässä tilassaan Kristuksen esikuwa. Meidän Wapahtajamme puhuu itse kaksi eri kertaa profeta Joonan merkistä (Matth. 12, 39. 40; 16, 4). Mitä suurempi tuska on ja mitä ihmeellisempi pelastus, sitä kiitollisempi ja nöyrempi ihminen on Herraa kohtaan. Pelastuneena kuoleman hädästä on Joona nyt walmis tottelemaan Herran sanaa.

Herra ei tarkoituksiansa keskentekoisiksi jätä. Joona sai toisen kerran käskyn lähteä Niniween parannusta saarnaamaan. Joona läksikin ja waelsi päiwäkunnan matkan kaupungissa, julistaen: „Wielä on neljäkymmentä päiwää ja Niniwe hukkuu!" — Kuuliaisuutta Herra waatii palwelijoiltaan, kuuliaisuutta hänen sanalleen, ja oman synnillisen tahdon tukahuttamista. Joonan saarna Niniwessä on parannussaarna. Tietysti hän muutakin puhui kuin kerrotut uhkaussanat; hän nimitti heidän syntinsä nimeltä ja julisti heille sanoman wanhurskaasta mutta myös armorikkaasta Jumalasta, joka katuwaiset syntiset armoihinsa ottaa.

Niniwen asukkaat uskoiwat Jumalaan ja tekiwät parannuksen; he paastosiwat ja pukiwat yllensä katumuspuwun. Ja itse kuningaskin riisui kalliit waatteensa päältänsä, pukeusi katumuspukuun ja antoi kansallensa julistuksen, jossa hän sääsi yleisen paaston sekä ihmisille että eläimille. Kaikkien piti huutaman Herran tykö, „ja jokainen palaitkoon pahalta tieltänsä ja kätensä wäkiwallasta. Kuka tiesi Jumala kääntynee ja katunee ja lakannee hirmuisesta wihastansa, ettemme huku". Näin julisti kuningas, ja kansa noudatti käskyä. Mutta kun Jumala näki heidän wilpittömän katumuksensa, armahti hän heitä eikä tehnytkään sitä pahaa, jota hän oli Joonan kautta puhunut tekewänsä. — Ihmeellisen woimakas on Herran sana (wertaa Hebr. 4, 12). Joona oli ennestään Niniwessä tuntematon eikä tehnyt ihmeitäkään, mutta kuitenkin waikuttiwat

hänen saarnansa niin woimallisesti, sillä Herran Henki oli mukana. Herran ilmoitetun sanan woimaan pitää meidän siis yksistänsä luottaman, eikä ihmisten kykyyn ja toimiin! Tämä olkoon kaikille lähetyksen ystäwille lohdutukseksi. Niniweläisillä ei ollut Herran temppeliä, ei jumalanpalwelusta, ei lakia eikä opettajia, niinkuin Israelin kansalla — ja kuitenkin he uskoiwat ja tekiwät parannuksen. Kuinka paljon Herran ihmeellisiä merkkejä olikaan tapahtunut ja kuinka monta profetaa Israelissa waikutti, ja kuitenkin Israel luopui Herrasta! Eikö tämä Joonan parannussaarna ja Niniweläisten katumus selwästi osoita, että Herra on pakanatkin kutsunut armonsa osallisuuteen? Parannuksessa apua huutawa sydän on otollinen Herralle. Sentähden Herra armahti Niniweläisiä, ja sentähden Niniwen miesten tuomiopäiwänä pitää tuomitseman sitä epäuskoista sukukuntaa, joka ei usko Ihmisen pojan kuoleman ja ylösnousemisen merkkiä (Matt. 12, 41; Luuk. 11, 32). „*Laupias ja armollinen on Herra, kärsiwäinen ja aiwan hywä*" (Ps. 103, 8), joka jättää rangaistuksen tuomionsa ja antaa ihmisille anteeksi heidän rikoksensa, eikä tee heille heidän ansionsa jälkeen. Niniweläisten parannus ei kuitenkaan kauan kestäwiä hedelmiä tuottanut, sillä profeta Nahum, joka eli lähes sata wuotta Joonan jälkeen, ennusti Niniwelle perikatoa sen suurten syntien tähden. Niniwe häwitettiinkin perinpohjaisesti.

Mutta Joona pani pahaksensa Herran laupeuden Niniweläisiä kohtaan. Wihoissansa napisi hän Herraa wastaan ja rukoili, sanoen: „Niin ota nyt, Herra, minun sieluni minusta pois, sillä minä kuolisin ennenkuin eläisin". Herra waroitti ja nuhteli Joonaa, sanoen: „Luuletko oikein (s. o. oikeudella) wihastuneesi?" Mutta Joona läksi pois kaupungista ja rakensi itsellensä majan kaupungin lähelle, nähdäksensä, mitä kaupungille tapahtuisi. — Joona

kadehti Niniweläisiä, koska he oliwat pakanoita. Juutalaisten keskeu oli usein tämmöistä kateutta pakanoita kohtaan, niin etteiwät he pitäneet heitä lähimmäisinäänkään. Joonassa heräjää nyt, kun hän näkee tahi saa kuulla Herran aikowan armahtaa Niniweläisiä, wanha kateus ja siitä seuraawa uppiniskaisuus ja napina Jumalan sanaa wastaan. Kuinka syhwät juuret synnillä on ihmisessä ja kuinka woimallinen on perkeleen walta ihmisten yli! Joona oli Herran palwelija ja oli saanut kokea Herran ihmeellistä johdatusta, ja kuitenkin hänen wanha ylpeytensä ja uppiniskaisuutensa hänet woittaa! Ei meren sywyys eikä helwetin kauhu ollut häntä wielä kylläksi kauhistuttanut. Kuinka usein onkaan kristitty ja Herran seuraaja meidänkin aikanamme waarassa joutua ylpeyden, kateuden ja wihan waltaan sekä siitä seuraawaan uppiniskaisuuteen Jumalan sanaa kohtaan? Kadehditaan niitä, joille Jumala on suuremmat armolahjat antanut, tahi niitä wiheliäisiä ja törkeissä synneissä eläneitä, jotka Herra armahtaa. Wihataan niitä, jotka meitä ylönkatsowat, tahi pidetään itseämme parempina muita heikkoja ja langenneita. Ja kuitenkin tiedämme, että Herra on kaikkien meidän edestämme wuodattanut werensä ja meidät kaikki kalliilla hinnalla lunastanut! Jesus waroittaa semmoisesta kateudesta ja ylpeydestä esim. wertauksessa Laupiaasta Samarialaisesta (Luuk. 10 l.) ja Tuhlaaja pojasta (Luuk. 15, 25—32). — Joona, ollen katkerassa mielessään, toiwotti itsellensä kuolemata. Sitä hän ei nyt ajatellut, kuinka kauheata on jäädä oman kateutensa ja wihansa waltaan, eroitettuna pois Jumalan rakkaudesta ja anteeksi-antawaisuudesta. Mutta Herra ei Joonaa nytkään wielä hylkää, waan hän rupeaa waroittamaan palwelijataan ja saattaakin hänet wihdoin oikealle tielle. Eikö tämä osoita Jumalan erinomaista pitkämielisyyttä ja uskollisuutta (2 Tim. 2, 13)? Semmoisena on hän wieläkin.

Silloin Herra toimitti Joonan majan wiereen yhden pensaan, joka warjosi ja wirwoitti häntä, niin että hän suuresti iloitsi siitä pensaasta. Mutta toisena päiwänä aamuruskon koittaessa antoi Herra madon syödä pensasta, niin että se kuiwettui. Kun aurinko sitten taas nousi ja helle waiwasi Joonaa, eikä pensas enää hänelle tarjonnut wiileätä warjoaan, toiwotti hän taas itsellensä kuolemata. Mutta Herra opetti häntä nyt ja saattoi hänet oikealle tielle jälleen ihmeellisestä laupeudesta lähteneillä sanoilla (4, 10. 11). — Pensaan*) kautta, jonka Herra ihmeen nopeasti antoi kaswaa ja joka nopeasti taas kuiwui, antoi Herra Joonalle opetuksen. Joona suri ja oli harmissaan pensaan kuiwettumisen tähden, koska se oli hänelle warjoa tarjonnut ja häntä ilahuttanut, kuitenkaan ei ollut Joona mitään waiwaa nähnyt sen kaswattamisessa; eikö Herran pitänyt surra ja armahtaa Niniweä, josta hän oli niin paljon waiwaa nähnyt, ja jossa asui 120 tuhatta wiatonta lasta ja wiheliäistä, ymmärtämätöntä ihmistä sekä paljon eläimiä? Joona sai nyt oppia sywemmältä tuntemaan Herran rakkautta ja armahtawaisuutta ihmisiä kohtaan. „*Ilo on taiwaissa yhdestä syntisestä, joka itsensä parantaa*" (Luuk. 15, 7). Pitäähän meidänkin iloitseman lähimmäisen parannuksesta, olkoon hän kuka hywänsä ja kuinka wiheliäinen hywänsä!

Muuta ei Raamattu kerro Joonasta. Nähtäwästi hän tämän jälkeen palasi Israelin maalle takaisin.

---

*) Alkukielessä olewa sana merkitsee erästä kurbitsaa eli kurkkukaswia, joka kaswaa seiniä myöten ja suurilla lehdillään antaa warjoa. Toiset kuitenkin selittäwät sillä tarkoitettawan Ricinus-pensasta, jolla myöskin on suuret warjoawat lehdet. Molemmat kaswawat nopeasti ja kuiwuwat helteessä hywin lyhyessä ajassa.

Juudan waltakunta.

Israelin waltakunnan eroaminen Juudasta näkyy johonkin määrin nöyryyttäneen Rehabeamia. Kun hän nimittäin ensi kiiwaudessaan yritteli lähtemään sotaan Israelia wastaan, ja Herra profeta Semajan kautta kielsi häntä sitä tekemästä, totteli hän Herran sanaa. Kolme wuotta waelsi hän nyt iso-isänsä Dawidin tietä. Siihen waikutti myös se seikka, että Jerobeamin waltakunnasta siirtyi paljon lewiläisiä ja muita, „jotka sydämmestänsä etsiwät Herraa Israelin Jumalaa", Juudaan asumaan ja „wahwistiwat Rehabeamin" (2 Aik. 11, 17). Tällä aikaa rakennutti Rehabeam kaupunkeja ja linnoja, warusti ne aseilla ja elatuksen waroilla ja wahwisti niinmuodoin waltakuntansa. Mutta hänen rakkain puolisonsa, Maeka, Absalomin tytär, joka harrasti epäjumalanpalwelusta ja pystytti epäjumalan kuwankin (1 Kun. 15, 13), waikutti häneen, niin että hän hylkäsi Herran lain ja koko waltakunta hänen kanssaan (2 Aik. 12, 1). Absalomin lapsissa kantoiwat siis isän himot ja jumalattomuus hedelmiä. Herra ei kuitenkaan wielä sallinut Juudan waipua sywemmälle epäjumalanpalwelukseen, waan hän tuotti kuritukseen, jonka kautta kuningasta ja waltakuntaa kutsuttiin parannukseen. Egyptin kuningas Sisak*) tuli wiidentenä Rehabeamin hallituksen wuonna suurella sotajoukolla, jossa oli 1200 waunua ja 60 tuhatta ratsumiestä, ja walloitti monta Juudan kaupunkia sekä uhkasi Jerusalemia. Profeta Semaja waatii Rehabeamia ja kansan pää-

*) Sisak (muistomerkeillä Scheschenk) oli 22 kuningassuwun ensimmäinen hallitsija. Amonin temppelin seinillä wanhassa Thebessä (nyk. Karnak'issa) on Sisak jälkimaailmalle jättänyt kertomuksen tästä woittoretkestään Juudan waltakuntaa wastaan. Hän luettelee siinä 130 kaupunkia tahi paikkakuntaa, jotka hän laski waltansa alle.

miehiä parannukseen. He nöyryyttäwätkin itsensä Herran edessä, sanoen: „Herra on wanhurskas“; ja sen johdosta ilmoittaa Herra Semajalle, ettei hän wielä ole kadottawa Juudaa, mutta että heidän kuitenkin täytyy tulla Sisakille alamaisiksi, jotta he tietäisiwät, mikä eroitus on Herran palwelemisen ja maan waltakuntien palwelemisen wälillä. Sisak tulikin Jerusalemiin, otti temppelistä ja kuninkaan huoneesta kalliita tawaroita, niinkuin myös kaikki kultaiset kilwet, jotka Salomo oli teettänyt, ja läksi pois. Tämä koettelemus ei näköjään paljon waikuttanut Rehabeamiin, eikä hänen todellisesta parannuksestaan tullut mitään. Turhamielisyydessään teetti Rehabeam waskiset kilwet kultaisten sijaan ja hallitsi edelleen, niinkuin ei mitään olisi tapahtunut. Hän „ei ojentanut sydäntänsä Herraa etsimään“. Israelin kuninkaan Jerobeamin kanssa oli hän alituisesti sotaisella kannalla.

Abia, Rehabeamin poika, waelsi isänsä synneissä, „eikä ollut hänen sydämmensä wakaa Herran edessä“. Wihollisuus Juudan ja Israelin wälillä puhkesi ilmisotaan. Abia hyökkäsi 400 tuhannella miehellä Israelin waltakuntaan, ja Jerobeam tuli häntä wastaan 800 tuhannella. Semaraimin wuorella Efraimissa syntyi taistelu. Ennen sitä piti Abia Israelin sotajoukolle wuorelta oiwallisen puheen (2 Aik. 13, 4—12), waikkei hän suinkaan sydämmestään kääntynyt Herran puoleen. Edestä sekä takaa ahdistettuna Juudan sotilaat huusiwat Herran tykö, ja Herra antoi heille woiton. Israel lyötiin; hirmuisesti raiwosi miekka, niin että 500 tuhatta Israelista kaatui. Abia walloitti myös kaupunkeja Israelin waltakunnalta. Sen jälkeen ei Israel enää Jerobeamin aikana päässyt woimiinsa.

Kolme wuotta hallittuaan kuoli Abia, ja hänen poikansa **Assa** tuli kuninkaaksi. Hän teki hallituksensa alkupuolella sitä, mikä hywä ja oikea oli Herran edessä. Hän

häwitti epäjumalien alttarit ja kuwapatsaat, sekä käski kansaansa etsimään Herraa ja noudattamaan hänen lakiansa. Kuitenkaan ei hän kukkula-palwelusta saanut häwitetyksi (1 Kun. 15, 14), ja huorintekijöitä wielä edelleen löytyi maassa (1 Kun. 22, 47). Waltakunta sai nauttia rauhaa 10 wuotta, ja sillä aikaa Asa wahwisti waltakuntaansa ja rakensi wahwoja kaupunkeja. Mutta sen jälkeen tuli Egyptin kuningas Serach*) suurella sotajoukolla, jossa palweli Etiopialaisia ja Libialaisia (2 Aik. 16, 8), Juudaa wastaan. Asa läksi häntä wastaan ja kohtasi hänet Zefatan laaksossa Maresan**) tykönä. Ja kuningas Asa turwausi Herraan ja huusi täydessä luottamuksessa hänen tykönsä (2 Aik. 14, 11), ja Herra auttoi häntä, niin että hän löi Etiopialaisten lukemattomat laumat pakoon, ajoi heitä takaa Gerariin***) asti ja otti suuren saaliin. Kun Asa sotawäkensä kanssa palasi sodasta, tuli profeta Asaria heitä wastaan ja wahwisti heitä, mutta ennusti myös tulewaksi Israelille ja kaikille kansoille lewottomuutta ja suuria ahdistuksia (2 Aik. 15, 2—7). Nämä profetan ennustussanat aikaansaiwat yleisen parannuksen Israelissa. Nähtäwästi Herran ihmeellinen apu sodassa Etiopialaisia wastaan ja profetan uhkaussanat yhteydessä tämän parannuksen waikuttiwat. Kuningas kutsui kokoon kansan Jerusalemiin; ja myös monta Israelin waltakunnasta tuli sinne. Täällä he uhrasiwat Herralle ja tekiwät yksimielisesti liiton Herran edessä, sekä wannoiwat palwellaksensa Herraa. Niin suuri oli

---

*) Serach, muistomerkeillä Osorkon, oli edellä mainitun Scheschenkin jälkeinen.

**) Maresan kaupunki, joka mainitaan muuallakin Raamatussa sekä historioitsijan Josefon kirjassa, oli Juudan wuoristossa länteen päin. Nykyään on siinä ainoastaan raunioita.

***) Gerar, joka jo on tuttu Abrahamin ja Isaakin historiasta, oli wähän matkaa Gazan kaupungista etelään päin.

heidän kiiwautensa Herran puolesta, että rankaisiwat kuolemalla sitä, joka ei tahtonut etsiä Herraa (2 Aik. 15, 13). Ja Assa pani pois jumalattoman iso-äitinsä Maekan osallisuudesta hallituksessa, ja häwitti epäjumalan kuwan, jonka tämä oli pystyttänyt.

Suuri muutos parempaan päin näkyy siis tapahtuneen sekä kuninkaassa että koko kansassa. Herra oli antanut herättäwän henkensä ihmeellisesti puhaltaa. Waltakunta asuikin nyt jonkun aikaa rauhassa, ja Juudan tulewaisuus näkyi wahwistuwan. Mutta kuinka pian ihmisten mielet muuttuwat, ja kuinka helposti hywät päätökset ja parannuspuuhat raukeawat tyhjiin, kun ei wakawasti ja pysywäisesti kuulla Jumalan herättäwän Hengen opetusta! Ei kulunut kauan aikaa Juudan woitosta Etiopialaisten yli, kun Israelin kuningas Baesa nosti sodan Juudaa wastaan, ja silloin Assa, — sen sijaan, että hän olisi turwautunut Herraan, joka oli ennenkin auttanut — kokosi Herran temppelistä ja kuninkaan huoneesta kultaa ja hopeaa ja lähetti ne Syrian kuninkaalle, jotta hän auttaisi häntä Israelin kuningasta wastaan. Syrian kuningas rikkoikin liittonsa Baesan kanssa ja hyökkäsi sotajoukkoineen Israelin waltakuntaan. Ja kun profeta Hanani tuli Assaa nuhtelemaan siitä, että hän oli turwautunut Syrialaisiin, sanoen hänelle: „Herran silmät katselewat kaikki maat, wahwistaaksensa niitä, jotka pysywät hänen tykönänsä kaikesta sydämmestänsä. Sinä olet tyhmästi tehnyt, sentähden olet sinä täst'edeskin sotia saapa", — niin wihastui Assa ja heitätti Hananin wankeuteen. Lopulla ikäänsä joutui Assa sairaaksi jalwoistaan, mutta ei hän taudissaankaan etsinyt Herraa. Kuningas Assa oli siis surkeasti luopunut Herrasta; hengessä oli hän aloittanut, lihassa lopettanut. Hän haudattiin kuitenkin juhlallisesti, ja hänen ruumiinsa balsamoittiin.

Josafat, Assan poika, oli Jumalata pelkääwäinen ja waelsi esi-isänsä Dawidin teillä. Hän perkkasi pois wal-

takunnasta, mitä wielä oli jäljellä epäjumalanpalwelukſen kauhistuksia; mutta kukkula-palwelusta hän ei saanut poistetuksi, sillä „kansa ei wielä asettanut sydäntänsä isäinsä Herran Jumalan puoleen“ (2 Aik. 20, 33). Herra wahwisti hänelle waltakunnan. Josafat rakensi linnoja ja tawarakaupunkeja, ja sai paljon kunniata ja rikkautta, sillä ei ainoastaan Juuda, waan myös Filistealaiset ja Arabialaiset maksoiwat hänelle weroa. Jo hallituksensa kolmantena wuonna lähetti hän päämiehiänsä pappien kanssa opettamaan kansaa ympäri koko waltakunnan.

Juudan ja Israelin waltakuntien wälillä oli tähän asti wallinnut wihollisuus, mutta Josafat rakensi heimolaisliiton Israelin kuninkaan Ahabin kanssa; hän naitti poikansa Joramin Ahabin tyttären Athalian kanssa. Tämän teki Josafat hywässä tarkoituksessa; hän tahtoi saada Ahabin huonetta ja Israelin waltakuntaa epäjumalanpalwelukſestaan kääntymään Herran tykö. Mutta wäärin hän tässä kuitenkin teki, sillä Herran kirous lepäsi Ahabin huoneen päällä, ja liitosta tämän huoneen kanssa ei woinut muuta tulla kuin pahennusta ja onnettomuutta Josafatille ja Juudan waltakunnalle. Pari wuotta sen jälkeen tuli Josafat Samariaan Ahabia terwehtimään. Ahab otti heimolaistansa juhlallisesti wastaan, mutta käytti tilaisuutta hywäkseen ja pyysi hänen apuansa sotaretkeen Syrialaisia wastaan. Josafat suostui tähän, mutta tahtoi, että kysyttäisiin ensin Herran tahtoa. Silloin Ahab kokosi 400 profetaa, jotka nähtäwästi oliwat Israelin wasikkapalwelukſen edustajia, ja nämä lupasiwat kaikki Israelin kuninkaalle menestystä sodassa. Mutta Josafat, joka ei luottanut heihin, sanoi: „Eikö tässä ole joku Herran profeta, kysyäksemme häneltä?“ Semmoinen oli tosin Samariassa, nimittäin Mika Jemlan poika, mutta hän pidettiin wankeudessa. Ahab sanoi Josafatille: „Tässä on wielä yksi mies, jonka kautta taidettaisiin kysellä Herraa,

mutta minä wihaan häntä, sillä ei hän ennusta minulle mitään hywää, waan aina pahaa". Ahab siis uskoi, että Mika oli Herran todellinen profeta, mutta kuitenkin hän wihasi häntä. Josafat sanoi nyt Ahabille: „Älköön kuningas niin puhuko". Kun Mika sitten tuotettiin wankihuoneesta kuninkaan eteen, puhui hän ensin, pilkaten kuninkaan wääriä profetoja, samat sanat, jotka nämä oliwat lausuneet. Mutta kun kuningas waati häntä walan kautta puhumaan totta, ilmoitti hän Ahabille näkönsä, jonka hän oli nähnyt, että koko Israel oli hajoitettu wuorilla niinkuin lampaat ilman paimenta, sekä myös, että Herra oli sallinut walheen hengen puhua kuninkaan profetoista, niin että kuningas tulisi wietellyksi menemään sotaan ja kaatumaan Gileadin Ramotissa. Mika puhui pelkäämättä totuuden sanoja. Mutta Ahab ei ottanut tätä itselleen waroitukseksi ja parannukseksi; hän oli todellakin walheen hengen sokaisema. Hän wihastui Mikaan ja antoi käskyn palwelijoilleen: „Pankaat tämä wankihuoneesen ja ruokkikaat häntä murheen leiwällä ja murheen wedellä, siksi kun minä palajan rauhassa". Mutta ei Josafatkaan ottanut waaria tästä Herran antamasta waroituksesta, waikka hän oli Jumalata pelkääwäinen. Hän sittenkin läksi Ahabin kanssa sotaan Syrialaisia wastaan. — Tästä näemme, mihin waaraan ihminen joutuu, tehdessään oman mielensä mukaan liittoa jumalattomain kanssa. Josafat oli lähellä menettää henkensä tällä sotaretkellä Ahabin kanssa.

Ahab pelkäsi kuitenkin sotaan mennessään ja muutti waatteensa, jotta wiholliset eiwät häntä tuntisi. Alussa Syrialaiset luuliwat Josafatia Israelin kuninkaaksi ja kääntyiwät joukossa häntä wastaan, mutta Josafatin huudosta he huomasiwat erehtyneensä ja luopuiwat hyökkäyksestään häntä wastaan, ja niin Herra auttoi häntä. Mutta Ahab, waikka tuntemattomana taisteli, sai nuolen ruumiisensa rautapaidan jatkon kohdalla ja kuoli tästä haa-